

Hans Brans

D O L

Haemon Pers

© Hans Brans

**Niet vermenigvuldigen of opvoeren zonder schriftelijke
toestemming van de rechthebbende.**

Greate Buorren 33
9072 EJ Weidum
tel/fax: 058-2519544
e-mail: hans.brans@planet.nl

Recht op opvoering kan worden aangevraagd bij
auteursrechtenbureau **Stichting Bredero** in Krommenie
e-mail: stichting.bredero@xs4all.nl
tel.: 075-6409076

11 september 2001.

Hans Brans

D O L

drie mensen in verwarring
een toneelstuk in veertien scènes

*in your head,
in your head,
they're still fighting*

The Cranberries, *Zombie*

over dit stuk

'Dol' gaat over de zoektocht van drie mensen met een geestelijke stoornis: een oudere vrouw die depressief is geworden na de dood van haar man, een jong meisje dat vanwege traumatische ervaringen in haar jeugd lijdt aan wat men vroeger een 'meervoudig persoonlijkheidssyndroom noemde' en een schizofrene jongeman. Vanuit de hemel worden ze gadegeslagen door een wrede engel, die ons uitnodigt hen te bekijken en die zelf in verschillende gedaantes optreedt temidden van hun verwarring.

Deze tekst is geschreven en opgevoerd in opdracht van de GGZ Friesland.

Hans Brans,

2001

Personages

Engel	<i>Wat-u-wilt, Bart, Vader van Andrea, J.S.</i>
Engelenkoor	<i>Bach, dokter Engel, schoonmaker Zomergasten 1 t/m 6, doktersassistenten 1 t/m 3</i>
Ada	
Andrea Oudewater	<i>Anna, Emma, Nikky (alters van Andrea)</i>
Boris	<i>alter van Andrea</i>
Anton Beek	
A.	<i>vrouwelijke stem op t.v.</i>
B.	<i>vrouwelijke stem op t.v.</i>
Buschauffeur	
Kelner	
Dhr. Basjniet	<i>eigenaar van een Balkan restaurant</i>
Drs. Loos	<i>arbeidsconsulent</i>

De scènes

1. Uiteinde
2. Gebed
3. Je bent vrij
4. Waar ben ik?
5. Ik houd hier niet van
6. U bent...?
7. Hemelse muziek
8. Ik ben de enige die er wat aan doet
9. Weer vader
10. Kiezen
11. Andrea's kamer
12. Ada neemt de bus
13. Anton krijgt werk
14. Een begin

1. Uiteinde

(Op het toneel staat een doolhof, met glazen en (vervormd) spiegelende wanden. Boven het doolhof staat 'Het Spiegel Paleis'. Naast het doolhof een lokethokje met daarin Ada. Van ver weg klinkt kermismuziek en andere geluiden van de kernis. De muziek gaat over in iets hemels van Bach, maar na een tijdje verandert de barokmuziek in een vlotte jazz-improvisatie op dezelfde muziek. Op het toneel verschijnt een groepje engelen, die er uit zien als het achtergrond koor in een show.)

Engelenkoor:

Op aarde is alles onvolmaakt
daar gaat alles zoals het gaat.
Hier in de hemel is alles perfect
wat u maar denken kan, kan hier
zonder dat er godzijdank iets gebeurt.
Daar beneden gebeurt het allemaal
daar gaat het goed tot het misgaat
daar gaat het tot het vergaat
daar gaat het zijn onherroepelijke gang,
hier alleen is alles puntgaaf klaar en amen

Engel:

(De Engel komt op als showmaster - glitterjasje, vetkuif, grote grijs - bij voorkeur vanaf een brede trap met lichtjes, of tenminste de suggestie ervan. Kunstmatig applaus. De Engel is glad, heeft een vlotte babbel en wendt zich rechtstreeks tot het publiek.)
Welkom! Welkom in.. 'De Zevende Hemel'!
Mijn naam is - 'Wat U Wilt'...
Welkom, welkom, lieve dode, goede dode, gelouterde dode mensen - ook namens... *(hij wijst naar boven)*

Engelenkoor
(*zacht zingend*) "Hij leve hoog, ja, hoog, ja ho-ho-hoog"

De Engel
(*legt ze met een handgebaar het zwijgen op*) Allereerst moet ik u de liefhebbende groeten overbrengen van (*hij wijst naar achteren*) de ongelukkige, zorgelijk wroetende en ploeterende achterblijvers in het hiernumaals, waamaar u hier achter mij nog een klein doorkijkje heeft. Ik kom er net vandaan. Zij missen u, maar ze gunnen het u van harte. Behalve dan die mevrouw daar op de achterste rij, want die mist niemand. Jammer, maar nou ja, het is voorbij, moet u maar rekenen.

Vanavond mag ik uw gastheer in het hiemamaals zijn en ik heb voor u een uitgelezen programma - (*onderbreekt zichzelf, kijkt iemand van het publiek aan.*)

U kijkt zo verbaasd. Net of u zeggen wilt "Nu al?" Ja ja, ontken het maar niet. En dan nog wel op de zevende verdieping. U kunt het nog steeds niet geloven, is het niet? Ontken het maar niet. Ik zie het aan uw gezicht. (*gaat naar het publiek toe*) Nou ik was er eerlijk gezegd ook niet zo zeker van u hier ooit aan te treffen, hoor mevrouwtje (*zacht*) ik bedoel na die affaire met eh... hè? (*luider*) En van uw man had ik het al helemaal niet gedacht. (*tegen de mevrouw*) Ja, daar hoort ù nou weer van op, hè? Grapje.

En u juffrouw, u had het ook niet in de gaten, hè? U dacht dat u gewoon in de file stond, even de lippen stiften in het achteruitkijkspiegeltje en zoef-zoef-zoef (*hij gaat snel een aantal keren met zijn hoofd heen en weer, terwijl hij een winderig geluid maakt, als van een passerende sneltrein*) - staat haar autootje op een onbewaakte spoorwegovergang. En dan uw buurman. Ooit gedacht dat dat onschuldige wipje met dat leuke neusje van de receptie zulke terminale gevolgen zou hebben? Dat bedenkt u toch niet? Ha, ha. (*vertrouwtlijk*) Maar ze was de zonde wel waard hè? Wauw! Ja, ik heb hier ook al even kennis met d'r gemaakt. Ze is hier ook, ja, ja. En die meneer daar achter u. Vijf ton, was het niet? (*hij maakt een draaiende beweging met zijn hand*) En toen ze erachter

kwamen.. (*hij maakt een gebaar van ophangen*)? Het zal je maar gebeuren.

Maar alle gekheid op een stokje, lieve mensen. U dacht misschien dat u hier bent gekomen op basis van verdienste of gedrag. Forget it. Wilt u weten waarom u hier bent? Ja? U had vrijkaartjes. U stond op de lijst. U heeft betaald met uw leven. (*nadrukkelijk*) U bent hier omdat u zich daar niets anders kon voorstellen. Omdat u het geprobeerd heeft. Punt. En nu bent u uitgeprobeerd. Uit.

Engelenkoor:

(Ondertussen heeft het engelenkoortje weer neuriënd ingezet en ze beginnen te zingen, terwijl de showmaster nog spreekt.)

Op aarde is alles onvolmaakt
alles gaat zijn onherroepelijke gang.

Je houdt je hart vast en je hoopt

je hoopt, hoopt, hoopt

je hoopt dat het goed gaat

je hoopt dat het beter gaat,

maar het gaat zoals het gaat

en voor je het weet is het te laat.

Hier staat dat hele raderwerk stil

Wij aanschouwen het in volle glorie.

Niets gaat hier meer fout of goed.

Hoop is hier een overbodig goed.

Op aarde is aan alles steeds gebrek

Zij hopen in de drek

het verleden is een zeef,

de toekomst is een gat,

het heden ongrijpbaar

Hoop doet mensen leven.

Hopeloos kijken wij hier in de hemel toe:

kijk ze doen, kijk ze gaan

wat een desillusie.

De wereld is een schouwtoneel,

de hemel is de loge

Kijk hoe daar beneden wordt gewikt en wordt gewogen

wat allang is voorbeschikt.
(*einde lied*)

Engel:

Wel lieve mensen. U heeft het hopelijk begrepen. *De Zevende Hemel* is het theater van uw onsterfelijke ziel. Het toneel: de hele wereld, die ganze Welt, tutti mundi, all the world is a stage. En ons toneel biedt zelfs meer dan dat. Eindelijk zult u alles begrijpen. Niet meer hopen, geloven, vrezen, maar alles zien, alles weten, met alles een zijn. Aaah (extatisch heft hij de armen ten hemel)

Engelenkoor:

(*zacht zingend*) "Hij leve hoog, ja, hoog, ja ho-ho-hoog"

De Engel

(*legt ze wederom met een handgebaar het zwijgen op*) Genoeg. Laat de spelen beginnen!

Wat staat er vandaag op ons programma. Aha, interessant. Ons thema is de kronkel in de kop, de kink in de kabel, zielenpijn, verwarde harten... Eerste deel in een oneindige reeks.

Kijkt u in de hoofden, de zielen en de harten van hen die worstelen en wroeten. Zie ze denken en doen, dromen en hopen... Hier hebben we -

Engelenkoor:

(*zingt*) Ada..!

Engel:

Een arme weduwe achter de kassa. Haar man is wijlen. De wereld zwart. Wat moet ze doen? Wat doet ze, wat wil ze, wat mag ze? Hoeveel hoop rest er voor de bodem is bereikt en de beker is gedronken? En dan is er -

Engelenkoor:

(*zingt*) Andrea..!

Engel:

- een andere ziel verloren in haar hoofd. Arm zigeunermeisje, helemaal alleen, verloren op een steen. Wat spookt daar in je hoofd? De tijd is meegereisd waar ze had moeten vergaan. Kijk ze daar stiekem staan te bestaan, ieder in zijn hoekje: het kind, de puber, de brutale meid en de vader (de held, de redder-in-de-nood, de verrader, de onschuld iedere dag vermoordt).

Engelenkoor:

(zingt) Anton..!

Engel:

Een o zo gevoelige jongeman. Hij heeft ons hier al horen zingen. O, hemelse violen, hoe beroeren uw snaren de smachtende ziel in het diepst van de riolen! Dat werk. In darmen en dood hout hoort hij God ruisen in al zijn zaligheid. God en zijn eigen vader. O, grote God! Het suisde, hij brak, hij lag in twee ongelijke delen. Dan mag u van geluk spreken. U was nooit meer dan een meezinger. Ai, ai, ai en dan zijn we nog maar bij de A. Snapt u het niet? Jawel! U denkt maar dat u het niet begrijpt. Maar vanaf nu begrijpt u alles, moeiteloos. Ik zal het u laten zien. Ik neem u mee naar beneden, vrijblijvend, als toeschouwer. Geen angst, u wordt niet langer in het spel betrokken. U ziet de anderen zoeken. Waarnaar? Wat dacht u? De uitgang, het einde, zichzelf of juist niet. Op weg naar een verhoord gebed. Ik zal uw gids zijn en hun engel. Staat u mij toe: 'Wat u wilt' is de naam, om u te dienen.
(Hij maakt een diepe buiging. Engel en koor af.)

2. Gebed

(Ada zit in haar kassahokje. Ze is in de vijftig, heeft flets haar, een asgrauw gezicht en draagt een felrode bloemetjesjurk. Ze is driftig aan het breien, houdt dan ineens op - haar handen stil in haar schoot - staart voor zich uit, kijkt naar de grond, zucht, heft de ogen smartelijk ten hemel, zucht weer.)

Ada:

Halleluja, prijs de Heer.

(stilte, ze breid weer een paar steken; opgewekt:)

Naar zee, Fifi! Wij gáán naar zee!

(plotseling somber, stopt met breien) Prijs de dag niet voor het avond is.

(automatisch) Halleluja. Prijs de Heer.

(Er komt een man in een regenjas voorbij.) Dames en heren, komt dat zien! Verdwaal en ziet u zelf keer op keer in ons doolhof weer.

Vandaag halve prijzen en prijs de Heer niet voor het avond is.

Hier meneer. Hoofdprijs: een reisje naar Parijs voor de gelukkige die het Spiegelpaleis het vlugst weet te *(de man heeft haar vreemd aangekeken, is al doorgelopen)* ... verlaten.

(zacht) U krijgt bericht.

(Slaat de ogen ten hemel) Sta mij bij. Verlaat mij niet.

(Ze kijkt op haar horloge, houdt haar breipennen weer in de aanslag, maar er gebeurt niets. Stilte. Ze begint te huilen, maar houdt er ook ineens weer mee op. Begint opnieuw te breien. Opgewekt, beslist)

Naar zee, Fifi! Wij gáán naar zee!

(plotseling somber, stopt met breien) Prijs de dag niet voor het avond is.

(breid weer door, automatisch) Halleluja. Prijs de Heer. *(pauze)*

Eerst vragen. *(pauze)*

Goed, ik ga beginnen. *(pauze)* Ik begin.

(ernstig, rustig) Heer. Neemt u mij niet kwalijk Heer, dat ik het woord tot u richt. Alweer Heer. Maar nu laatste keer.

(*terzijde*) Bart zal mij helpen. Bart help mij.
Wat wilde ik zeggen?
O ja. Heer. Goed. Eh.. Voor u .., zit een gelukkig mens.
Niet liegen, Ada!
Ik lieg niet.
Jawel Ada, jouw hart is zwart, je bloedt van binnen.
Dat was sinds Bart...-
Sinds Bart wat?
Dat weet je wel.
Zeg het.
(*terzijde*) Bart help mij. Help.
Ik help je Ada.
O Bart.
Gisteren zag ik je weer, met kreukels in die lichte regenjas. Licht is besmettelijk, Bart.
Nee, Ada, niet doen.
Nee, nee, niet doen. Bart is daar. Ik ben hier.
Wat zei ik ook weer?
O ja. Heer. Voor u zit een gelukkig mens.
Niet waar.
Met Bart vanzelf, maar daarna...
Niet daarna. Niet daarvoor.
Nee, niet daarvoor vanzelf. Daarvoor is voorbij, sinds Bart. Maar daarna.. , wat zal ik zeggen... (*pauze*) En dankbaar, was ik. Jawel, dankbaar. De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen. Alleen... Alleen nu.. . (*zucht*) Nu..
Je hart is zwart, Ada.
Stil. Ik zal het schoonwassen. In zee.
Prijs de Heer.
Naar zee.
Fifi gaat mee.
(*hoofdschuddend*) Dat mag niet, Ada. Dat mag niet. Dat mag niet.
(*stilte, verbeterde breien. Rust*) Waarvoor dankbaar, Ada?
Dat weet ik niet. Gaat je niks aan. Dat is zo.
Wat zei ik nou?
O ja, de Heer. De zee.

(peinst) De Heer.

De Heer straft de boze.

O, mijn god.

Je hart is zwart Ada. Jij steekt de mensen aan. Met je grauwe gezicht. Met je vette vingers. Met die kwabben onder je kin en dat doffe haar.

(Andrea komt voorbij. Ze kijkt al lopend wantrouwend naar het Spiegelpaleis en dan naar Ada, die zwaait met een kaartje.)

Hier mevrouw! Treedt binnen en vindt u zelf veelvoudig weer. Wie weet wint u het reisje naar het Grote Spiegelpaleis in Parijs. *(Andrea loopt door, af)*

Iedereen ziet het. De boze in Ada. Jij bent een rottend lijk, van binnen. Boze, boze Ada. Iedereen kijkt door jouw ouwe lijk. Waar jij verschijnt maak je de mensen ongelukkig. Wat doe je hier nog? Je had er nooit geweest moeten zijn. Iedereen heeft jou in de steek gelaten. Alles was jouw schuld. Waarom is Bart heengegaan? In zijn slaap van mij weggeslopen. Mijn schuld. Wie kan er leven met zo'n dooie vis? En Gerda dan? En Fifi dan? Kleine, lieve Fifi? Jij gaat toch vanavond wel mee, met het vrouwtje naar zee? Fifi? Fifi ging heen. En moeder ging. Die ging het eerste van iedereen. Iedereen weg. Omdat jij de boze bent van binnen. Omdat je stinkt, van binnen. Zo mag je niet praten, Ada.

Prijs de Heer, Halleluja.

Ik zal het wegwassen, in zee, vanavond.

En neem je Fifi dan mee? Is toch niks voor Fifi.

Nee. Alleen.

Zonder Fifi. Zonder Gerda. Zonder moeder. Zonder Bart.

(lange stilte) Waar ben je toch heengegaan? Waarom ben je toch weg gegaan?

Zie je me nog?

Ik niet. Ik ben al nergens meer. Verdwaald. Opgelost.

Als ik vanavond naar het grote water ga, ga wandelen, met Fifi en dan...- zul **jij** dan lief naar mij zien? Van ginder?

Want God is boos.

Ada is slecht.

Maar jij moet lief naar mij zien. Ja? *(ze luistert, kijkt, speurt)*

Stem:

(van ver weg, zacht) Ja-da. Ja-da.

Ada:

Ja!

Nee, Ada. Nee! *(ze begint weer fanatiek te breien)*

De Heer zei geprezen voor het avond is.

Vraag het dan, Ada! Vraag het eerst.

Aan wie?

Aan Hem natuurlijk.

Ja, ja, natuurlijk. Dat wou ik ook. O god, ik ben zo nerveus. Wat wou ik ook alweer zeggen?

(plechtig) Heer...

(er af) Hij vindt het niet goed, Bart.

Vraag het!

Ja, ja, rustig. Waar was ik?

(bidt) Voor u zit een gelukkig mens.

Je liegt.

Dankbaar! Jawel, dankbaar.

Waarom? Nou, waarom?

Dat u mij.. hier neer heeft gezet. Op deze aarde. Toch.

Het pakte niet zo goed uit, maar daar kon U niets aan doen.

En dat U in mijn kleine donkere hartje bent gekomen, al vanaf.. bij moeder.

En altijd bij mij bent gebleven. Tenminste in de buurt was. Als ik u nodig had. Was u altijd wel ergens in de buurt. Maar ik was altijd een slechte zoeker. Wie niet goed zoekt, zal niet goed -

Vraag het!

Ja, ja. Ik ben bezig.

En daarom wou ik u vragen..

Nee, Ada.

Jawel, jawel. - wou ik U vragen.

Niet doen, Ada.

Nee, nee.

Vraag het!

Ja, ja. Wou ik u vragen.. , of het goed is.. of dat.. vanavond. Ook mede namens mijn man...

(Achteruitlopend komt De Engel op in een verkreukelde regenjas. Zijn blik is gericht op Anna (is Andrea), in de coulissen.)

Bart! Bart?! *(zij houdt haar adem in. Bij het loket draait hij zich om, kijkt Ada vriendelijk aan en steekt twee vingers op, als het V-teken.)*

Eh.. Te.. Twee?

(Hij knikt, draait zich onmiddellijk weer om en kijkt zoekend in de coulissen.)

Engel:

Anna-meisje. Kijk eens, twee kaartjes. Pak me dan, als je kan! *(Hij gaat de doolhof in.)*

Ada:

(kijkt de man met grote, vragende ogen na) O, Bart!

(streng) Niet doen, Ada.

(pauze, hand voor haar mond) O, o, o.

Overal zie ik je.

Nergens jij mij.

In alles is Bart. Bart is overal.

Ada is niks meer. Ada is nergens.

O, Bart. Vind me, vind me.

(herneemt zich weer) Niet doen, Ada. Hou op!

(zwak) Ja. Prijs de Heer.

Kijk niet op mij neer, Heer.

Laat mij naar zee, Heer. Laat me.

(Terwijl zij haar monoloog voortzet komt Andrea (als Anna) op: schoorvoetend, onzeker, als een verlegen, klein meisje. Ada merkt haar niet op. En Andrea merkt Ada niet op. Na een tijdje gaat ook Anna het doolhof in; Ada merkt het niet op. De tekst van Ada wordt steeds trager en zachter.)

En daarom wilde ik u vragen - namens Bart en ik...

Vraag het niet, Ada.

Of wij straks..

Niet vragen.

..samen..

Niet doen!

Jawel.

Niet.

Jawel.

Niet.

Jawel.

Niet.

Jawel.

Niet.

(pauze, bijna huilend) Ben zo moe. Zo moe. Moe. *(stilte)*

Stem van de Engel:

(hol, ver weg, vaderlijk) Wat wou je vragen, Ada?

Ada:

Ikweenie.

Ikweeniemeer.

Stem van de Engel:

Vraag het maar.

Koor:

Hoofd is leeg.

Hart is gat.

Hart is vergiet.

Hart is dweilen met kraan open.

Ongeneeslijk leeg hart.

Onbewoonbaar verklaard hart.

Hart bloedt.

Hart is ongesteld, hele maand door.

Rest is - weg.

Je bloedt voor je zonden Ada.

Ada:

Ja. Ik bloed voor dat alles misging, voor dat ik jou verloor, voor erna.

Ada loopt leeg.

Vloeit weg. Weg.

Kan niet zonder jou. Maar als ik ga.. En niet naar jou...

(barst bijna in huilen uit) Dan..

En daarom wou ik vragen..

Nee, nee, mag niet vragen. Overgeslagen.

(zucht) Och heer. Laat me toch. Ben zo moe.

Help. Vloei leeg. Lek weg.

(zwak verzet) En daarom Heer..

Stem van de Engel:

Ja?

Ada:

- 'k kan nie' meer.

(pauze) Laat mij toch slapen.

Stem van de Engel:

Tsja.

Ada:

La' mij slapen.

Zo moe.

(Langzaam zakt haar hoofd voorover op het tafelblad. Zo blijft ze zitten.)

Koor:

Arm mud piepers.

Benen in drek.

Hoofd hakblok.

Lucht zwaar.

Zee diep

Hemel hoog.

Ada leeg.

(donker)

O, Bart. Ada:

3. Je bent vrij

(Licht)

Engel:

(Staat plotseling voor haar, schreeuwt) Ada! Ada!!

(Ada schrikt geweldig) Hier ben ik! Kijk uit! Loop door! Niet doen! Pas op! Blijf staan! Ga terug! Zit! Af! Weg!

(Ada probeert deze instructies zo goed mogelijk op te volgen, maar het gaat te vlug. Dan sleurt De Engel haar het hokje uit en posteert haar midden op het podium. Ada moet lachen en huilen tegelijk)

Ada:

Bart, ben jij het?

Engel:

Als jij dat wilt.

Ada:

Grappenmakker. Ik schrok me dood.

Engel:

Ik ook. Maar waarom? Schrik niet. Lieve engel.

Ada:

Maar.. Je was toch dood?

Engel:

Wàs, lieve Ada, wàs. Was is verleden tijd. Zand erover.

Ada:

Kom je helpen?

Engel:
Nee. Ik kom je wat vragen.

Ada:
Mij? Maar jij weet altijd alles.

Engel:
(zingt zacht) "Zeg Roodkapje, waar ga je heen? Zo alleen, zo alleen?"

Ada:
Dat zong ik vroeger. Tegen Fifi.

Engel:
Toen we nog kinderen wilden.

Anna:
(vanuit het doolhof) Engel, waar ben je?

Engel:
Hier! Pak me dan!

Ada:
Wie is dat?

Engel:
Niemand. Een oude wens. Nou?

Ada:
Hoe .. Wat..

Engel:
"Zeg Roodkapje waar ga je hee-een?" Ga je naar links? Of ga je naar rechts? (Hij sleurt haar ruw mee naar de linkerkant.) Kijk, daar is het water, Ada. Een zee van tranen stijgt naar je lippen en sluit zicht boven je kruin. Heerlijk, niet? Verdrinken in vergetelheid. Nooit meer

zorgen, nooit meer verdriet, nooit meer iets. Niets, niets, niets. Heerlijk, niet? Maar niets is niet veel. Als Ada er niet meer is, waar blijft Ada dan? Niets - dat is geen Ada, dus ook geen Bart. Geen denken aan. Geen doolhof, geen kassa, geen koffie met een krakeling, geen truitje voor de baby van de burens, geen glimlach van een vreemde, geen bomen, geen luchten, zelfs de zee is in zee verzwolgen en neemt de hele wereld met jou mee. (*Hij sleurt haar mee naar de andere kant van het podium*) Of wil je linksaf? Dat is niet veel beter hoor, niet veel. Het is uitstel, voorlopigheid, tijd met pijn. En hoop natuurlijk.

Koor:

(*sentimenteel*)

"Pluk mij een roos
En noem mij de mijne
Blijf nog een poos
En m'n zorgen verdwijnen."

Engel:

Ja, ja. Iedereen hoopt het. Niemand gelooft het. Het is toch steeds hetzelfde. Altijd wel wat. Hoop doet leven, zeggen ze. (*terzijde*) Maar ik zeg: waar hoop is, daar stinkt het.

Ada:

Ik weet het niet, ik weet het niet.

Engel:

Ada toch. Gebruik je verstand, maar een keus. Eeuwig niets? Of niet eeuwig?

Ada:

Ik wilde eh.. Ik wilde het eigenlijk vragen, eh.., aan de Heer.

Engel:

Mijn god.

Ada:

Vraag jij het Hem. Alsjeblieft. Help mij, breng mij bij jou.

Engel:

Hmm.

Ada:

Ja?

Engel:

Ik heb het al gevraagd. Hij vindt het goed.

Ada:

Goed?

Engel:

Goed.

Ada:

Goed? Maar het is toch slecht.

Engel:

Dan moet je het niet doen.

Ada:

Maar.. Het mag niet.

Engel:

Hij heeft besloten om voor jou een uitzondering te maken. Ik sprak hem laatst, ik zeg God, zie naar dit nederige schepsel, zij heeft u lief, zij lijdt, net zoveel als u, in uw tijd. Met permissie.

Ada:

En wat zei-die?

Engel:

Hij zei: ik zie dat Ada van mij houdt en meer nog houd ik van haar. Ik wil niet dat zij lijdt, net zomin als ik het zelf wilde, destijds. Maar ja, wat doe je eraan?

Ada:

“Maar ja, wat doe je eraan?” Zei die dat? Echt?

Engel:

God is mijn getuige.

Ada:

En toen?

Engel:

Dus ik zeg: precies, dat is de vraag: wat doet U eraan? Niets, zegt hij, laat haar begaan. Ik houd van haar als van mijn eigen moeder. Wat Ada beschikt is wel gewogen.

Ada:

Hè? Heus?

Engel:

Het mag. Hij vindt het goed. Hij wil niet dat je lijdt. Jij bent uitzonderlijk. Hij houdt van jou.

Ada:

Maar.. Wat moet ik nou?

Engel:

Ja, je kan nu alle kanten op. Naar links en naar rechts.

Ada:

Ik weet het niet meer. Waarom ben je niet bij me gebleven?

Engel:

Ik had geen tijd meer. Jij wel.

Ada:

Je hebt me in de steek gelaten.

Engel:

Ja. De mensen die van je houden doen de ergste dingen. Omdat ze van je houden.

Ada:

Zeg wat ik doen moet, zoals vroeger.

Engel:

(Hij knoopt haar een blinddoek voor en draait haar in het rond.)

Kies. Kies, Ada. Ga naar je hokje. Doe wat je moet doen. Let goed op. Heb je schoon ondergoed? Als de dag voorbij is, kies dan. Ga naar rechts of ga naar links.

Ada:

Kies jij voor mij. Toe, Bart.

Engel:

Niemand mag het zeggen, alleen jij. Niemand kan het zeggen, alleen jij. Niemand heeft het recht, niemand weet het, alleen jij. *(Hij zet haar stil)*

Ada:

Het mag niet.

Engel:

Doe het niet.

Ada:

Ik kan niet meer.

Engel:

Doe het dan wel. *(Hij verdwijnt in het doolhof)*

Ada:

Ik kan niet..., niet zonder Bart. *(Ze doet haar blinddoek af.)* Bart waar ben je?

Engel:

(onzichtbaar) Doe het zonder Bart, zonder moeder, zonder Fifi.

Ada:

Bart!

De stem van Engel:

Het mag Ada. Je kan kiezen. Je bent vrij!

(Ada strompelt terug naar haar hokje)

Koor:

Ga naar links
ga naar links
ga naar links
kies voor het leven
- roepen zij die leven
Allicht
ze zijn partijdig
ze leven
met angst en beven
staren ze de dood in het gezicht
maar ze zien hem niet
liever dat beetje pijn -
als de dood
zijn ze voor de dood
tegen de dood
moeten de levenden zijn
met moraal
bedekken ze hun angst

Ga naar rechts

ga naar rechts
ga naar rechts
kies voor het onvrijdelijke einde
- roepen de eeuwige doden
Allicht
ze zijn partijdig
ze hebben niets meer te willen
ze hebben het gelijk aan hun zijde
voor altijd
Hun stilte heeft het laatste woord
Leg toch af die loden last
dompel je onder in die zwarte zee
was al je zonden weg met de laatste ademtocht

Vel geen oordeel over de nacht.

4. Waar ben ik?

(Het licht verandert, het Engelenkoor verdwijnt. Er klinkt gerinkel van brekend serviesgoed, daarna van klappen. Andrea (als Anna) slaakt kreten van pijn. Even later rent ze door het doolhof)

Andrea:
Engel? Waar ben je?
(Engel zwijgt, Andrea blijft staan.) Wat doe je?

Engel:
Kom maar!

Andrea:
Waar ben je?

Engel:
(pauze. Hij beweegt niet.) Hier.

Andrea:
Wat doe je? Waar ben je?
Ik heb niet, heus niet.

Engel:
Weet ik toch. Kom maar, kleine Anna. Hier ben je veilig.

Andrea:
Ik deed het niet expres, heus niet.
Waar ben je?

Engel:
Hier. Bij mij. Je reddende engel.

Andrea:
Het viel. Zomaar. En toen zei moeder dat ik.. En ik was geeneens..

Engel:
Stil maar. Ze weet niet beter..

Andrea:
En toen kwam ze ineens... (*zit ineengedoken in een hoekje*) En toen..
Nee, nee. Au, au.

Engel:
(*iets harder, strenger*) Stil! (*Andrea houdt op*) Stil maar. Ze is weg.
Ze komt hier niet. Hier kan ze je nooit vinden.

Andrea:
Mag niet au zeggen. Au, au!

Engel:
.. hier, bij mij..

Andrea:
Mag niet au. Au, au (*Ze slaat haar handen voor haar ogen, huilt als een klein meisje*)

Engel:
Stil! (*Anna is stil. Dan zacht, van een afstand*) Meisje toch, engeltje.
Kom maar. Kom maar hier. Bij je bewaarengel. Kom maar. (*Hij maakt kleine geluidjes, giechelt een beetje, een klein gilletje. Dan stil*)

Andrea:
(*nieuwsgierig*) Waar ben je? Wat doe je?

Engel:
(*staat plotseling achter haar.*) Hier. Ik ben hier.
Bij jou. Hier. En hier. (*hij raakt haar aan.*)

Andrea:
Ik moet... Ik mag.. Wat doe je?

Engel:
Niets. Stil.

Andrea:
Hoef ik dan niet...?

Engel:
Sst. Stil. Hier ben je, bij mij. *(Andrea maakt een zacht huilgeluid.)* Sst.
Stil. *(Het wordt onheilspellend stil)*

Boris:
(Boris is een punk-achtige jongen, nerveus, hyperenergiek. Uiterlijk heeft hij een beetje het figuur van Andrea, maar met een totaal ander karakter.)
(schreeuwt) Anna?!?
Waar is-tie? Waar zit-ie? Anna! Anna!!
Je blijft met je gore vette vieze pokke poten van d'r af.
(bonkt tegen het loket) Hee kutwif, waar is'tie? Is'tie hier?
Hij is hier, tuurlijk is'tie hier. Ik wist het.
(schreeuwt) Anna, Anna! Kom terug. Het is Engel niet
Wat zit je daar nou achterlijk uit je kop te staren, stom wijf. Geef me een kaartje. Schiet op, kaartje, kaartje, kaartje. Ach, krijg de kanker met je kaartjes *(hij pakt de hele rol en smijt hem weg)*
Vertel op, waar is die klerelijer? *(hij schudt haar door elkaar; Ada is verdwaasd, bewegingloos)* Val dood en krijg de tering, tyfushoer.
(hij loopt het doolhof in) Allemaal pokkewijven. Rammen, rammen, kunnen ze. En zuipen en naaien.
(schreeuwt) Anna! Anna!! *(Hij huilt bijna, terwijl hij haar naam roept.)*
Pokke pa, tyfuslijer, baviaan, strontzak, ik ruk die klote klere kuttetekop van je pestromp, geile gore papzak.
(Hij loopt woest door de gangen van het doolhof. Dan ziet hij plotseling Anna, in de armen van Engel, maar hij kan niet bij haar komen.)

Ik splijt je harses tussen de trapspijlen. Ik smijt je uit je bovenkamer op het platje. Ik ram je hart door je strot. Ik breek je benen, snij je vingers er één voor één af. Hak, hak hak. Ha!

Anna! Anna!!

En dan hak ik je pik er af. Pats. Ha! Pulp maak ik van je pik. Hoor je dat? Pats. Pats. Pureepik. Pulppik. Bananenpappik. Ha!

Anna, Anna!

(In een poging bij Anna te komen breekt hij een ruit. Glasgerinkel, bloed)

Godverdegodverklotetyfusklere nondeso de kutvergemene nonde ju!

(Engel laat Andrea los, die langzaam transformeert in Emma. Emma is gefixeerd op Boris. Engel trekt zich stilletjes terug.)

Andrea:

(Beheerst, rustig, maar op een bedwongen manier)

Boris! Kijk nou toch wat je doet. Dat doe je niet. Gedraag je.

Houd je hand stil, hier is verband.

(ze begint zijn hand te verzorgen.) Heb je een kaartje?

Boris:

Waar is Anna?

Andrea:

Anna is o.k. Anna is bang. Ze zoekt hem. Maar hij is weg. Hij is er niet. Jij maakt haar bang.

Boris:

Ik?

Andrea:

Met je manieren. Met je vuile taal.

Boris:

Ikke?!

Andrea:

Dat wil Andrea niet. Andrea en ik.. -

Boris:
Andrea?

Andrea:
Wij willen dat jullie je gedragen.

Boris:
Waar is Andrea, Emma?

Andrea:
(pauze) Weet ik niet.
Ik sta overal alleen voor. Jullie hebben geen controle over jezelf. Jij niet, Nikky niet en Andrea ook niet. En Anna is nog te klein. En vader weet niet beter, die bedoelt het heus niet zo kwaad, de engel, maar hij heeft zichzelf niet in de hand. Net zo min als jullie.

Boris:
Hou je harses mens. Je zwamt.

Andrea:
Hoe durf jij zulke gemene taal tegen mij uit te slaan? Rot jongen. *(ze geeft hem een oorvijg, die hij gelaten ondergaat.)* Ik ben de enige hier die nog een beetje verantwoordelijkheidsgevoel heeft. Zonder mij was alles hier al in duigen gevallen.

Boris:
(in zichzelf) Allemaal rammen, die wijven.

Andrea:
Jij gedraagt je, Boris!

Boris:
Maar Anna dan? Ben jij dan ziende blind, Emma? Als hij met zijn gore poten..

Andrea:

Boris, ik waarschuw je. Er wordt hier niet geslagen.

De stem van Andrea:

*(van achter het toneel, luid) Hou op! Hou alsjeblieft op!
(Boris en Andrea [als Emma] op het toneel houden verschrikt op.
Stilte.)*

Boris

(zacht) Daar zal je d'r hebben.

Andrea:

(Als Emma. Zacht, terwijl ze door gaat Boris hand te verzorgen) Je hoort het. Andrea kan er niet tegen. Anna is niet de enige hier, Boris. Iedereen houdt van haar. Iedereen geeft om haar. Maar we moeten allemaal..

Boris:

Waar is ze?

Andrea

Wie?

Boris:

Andrea natuurlijk.

Andrea:

Tsja, als we dat wisten. Hier in de buurt. Hier niet. Weet ik het. Ik sta overal alleen voor.

Boris:

Ik wordt kwaad, Emma, ik word kwaad. Als niemand het voor haar opneemt, dan..., dan.. Als die, die godvergeten klereliker - Als die ook maar één vinger.. Ik ruk z'n kop d'r af.

Andrea:

Rustig nou Boris, rustig. Weet je wat? Als jij nou heel rustig op zoek gaat naar Anna. Dan vind je d'r vast wel. Je stelt haar een beetje op haar gemak. Niet van die ruwe praat. Dan kijk ik of ik Andrea op kan trommelen. Zij zou hier tenslotte de hoofdpersoon moeten zijn en niet ik.

Boris:

Hm. Nou ja, goed, ik ga al.

(zoekend, zacht) Anna?

(hij verdwijnt achter in het doolhof en tenslotte af.) Anna! Ga je mee naar buiten?

5. Ik houd hier niet van

(Anton komt op van de andere kant. Hij is achter in de dertig, een timide, onzekere jongeman met een hoed op en een vioolkist stevig onder zijn arm. De volgende handelingen kunnen al plaatsvinden voor de vorige scène is afgelopen. Midden op het toneel legt hij zijn hoed op de grond, opent de vioolkist, pakt zijn viool eruit en begint te spelen. Na enkele maten steeds opnieuw. Als het niet lukt kijkt hij zoekend rond. Hij ziet de rol met kaartjes, bekijkt die; ziet het loket van Ada. Ondertussen heeft Andrea hem geïnteresseerd gade geslagen.)

Anton:

Dag mevrouw, neemt u me niet kwalijk. Maar zijn deze soms van u? Ik vond ze daar op de stoep.

Ada:

(alsof ze wakker wordt) Hè? O? Wat? O. Ja. Ja, ja. Dank u wel, jongeman.
(kijkt hem lief-droevig aan) Misschien wil je wel naar binnen.

Anton:

Eh.. Nou, eigenlijk was ik..eh.

Ada:

Hier heb je een kaartje. Je hoeft niet meer te betalen. Ga maar jongen. Jij bent een aardige jongen.

Anton:

(Kijkt naar het kaartje in zijn hand.) O, dank u. Maar ik wou eigenlijk... Nou ja, ... Maar ik wil heus wel betalen. *(hij trekt zijn portemonnee).*

Ada:

Ben je mal, jongen. Ga maar. Jij bent nog jong, geniet er maar van.

Misschien win je wel een reisje naar Parijs.

Anton:
Parijs?

Ada:
Ja, Parijs! Ik gooi de tent zo dicht. Ik ga vanavond naar zee. En iemand moet de hoofdprijs krijgen.

Anton:
De hoofdprijs? Zo. Nou ja. Dan ga ik maar. Heel even dan.

(Hij schuifelt het doolhof in. Andrea is ondertussen getransformeerd van Emma in Nikky. Ze ziet er uit als een tienerhoertje en volgt Anton met een professionele, koel-begerige blik. Anton loopt moeizaam tastend door de nauwe gangetjes. Hij ziet Andrea/Nikky pas als hij bijna tegen haar aanbopt.)

Andrea:
(zwoel) Hi. Kan ik je ergens mee helpen?

Anton:
Eh.. Nou..

Andrea:
Jij bent vast de weg kwijt?

Anton:
Dat is de bedoeling hier.

Andrea:
O. Warm hier hè?

Anton:
Nou, nee hoor.

Andrea:

O. (*ineens quasi hulpeloos*) Ik ben de weg helemaal kwijt. Jij wil me vast wel helpen?

Anton:

(*wantrouwend*) Waar wilt u naar toe?

Andrea:

(*giechelt*) Hi, hi. Waar jij vast ook naar toe wilt. (*Ze vlijt zich tegen hem aan. Licht pathetisch*) Ik zoek een uitweg. Ik heb het zo heet. Redt mij..

Anton:

Luister eens, juffrouw..

Andrea:

(*kirt*) Hi hi, "juffrouw"! (*zwoel*) Ik heet Nikky. Hoe heet jij?

Anton:

Ik heet.. (*ze grijpt hem in zijn kruis*) Laat dat!

Andrea:

"Laatdat"? Wat een aparte naam. Zeker Hongaars? Hongaren zijn heet.

Anton:

Ik heet geen.. Hongaar.. - (*Andrea is voor hem neer geknield en weet, ondanks zijn tegenstribbelen, zijn broek los te krijgen.*) Ik bedoel, ik bèn geen Hò-, Hò-, Hò- (*hij laat de viool uit zijn handen vallen.*)

Andrea:

Maar je bent wel heet, hoor. Hongaartje van me.

Anton:

Bent u gek geworden? Laat dat!

Andrea:

Laatdat vindt het lekker. *(grom- en zuiggeluiden)* Laat Nikky... maar... begaan. Ik weet wat mannen lekker vinden.

Anton:

(heeft de strijd opgegeven) Jezus Christus! *(er volgen nog wat hijgerige en natte geluiden, dan een korte stilte. Plotseling slaakt Anton een verschrikkelijke gil.)* Ahhhgh!!!
(Hij valt op de grond, waar hij met zijn broek op de enkels blijft liggen. Nikky staat op en vlucht met luid hoongelach weg door de gangen van het doolhof.)

Andrea:

Ha, ha, ha. Laatdat lekker! Ha, ha, ha. Laatdat lekker, lekker. *(af)*

Anton:

(kreunt, staat op, bekijkt de schade en trekt zijn broek voorzichtig op.) Ik houd hier niet van. Ik houd hier helemaal niet van. *(hij zoekt een weg naar de uitgang)* Waar ben ik in vredesnaam in terecht gekomen? Hoofdprijs Parijs. Ik houd hier niet van. Ik houd hier helemaal niet van.
(Hij vindt de uitgang en gaat versuft op een stoepje voor het doolhof zitten bij komen. Af en toe wrijft hij met een pijnlijk gezicht over zijn kruis. Hij pakt een zilveren shagdoosje uit zijn binnenzak.)

6. U bent...?

(Ongemerkt komt Andrea van rechts op, met haar fiets aan de hand. Van Nikky is niets overgebleven, het is Andrea zelf. Ze kijkt zoekend om zich heen. Ziet dan Anton, maar herkent hem niet. Ze gaat naar hem toe en tikt hem beleefd op zijn schouders. Anton draait zich om en schrikt zich wild.)

Andrea:

Kunt u mij ook zeggen waar de zuurstokkentent hier ergens is?

Anton:

(verbijsterd, kan geen woord uitbrengen) Hèh? Ohh! U.. Hè?

Andrea:

Eh.. ja, 't is misschien een beetje vreemd. Ik zit met die fiets, beetje onhandig en ik zou een zuurstok kopen, voor m'n kleine zusje, Anna. Anna heet ze...

Anton:

Ohh! U.. U..

Andrea:

(onzeker) Ik dacht als ik nou rechtstreeks naar die zuurstokkentent kan hoeft ik niet met die fiets door al die mensen te slalommen.

Anton:

U.. U hebt wel lef, hoor.

Andrea:

Pardon?

Anton:

Zuurstokkentent?

Andrea:
(*lacht onzeker*) Ja, hoe heet zo'n ding? Met van die zuurstokken?

Anton:
Zuurstokken hè?

Andrea:
Ja. En kaneel. U weet wel: 'het leven is een pijp - '

Anton:
Dit is een hele magere grap.

Andrea:
Pardon?

Anton:
Hier houd ik dus helemaal niet van.

Andrea:
Neem me niet kwalijk, maar ik begrijp even niet...

Anton:
Jij hebt mij daarnet.. - U neemt me toch niet kwalijk dat ik u tutoyeer hè?

Andrea:
Nou, nee.

Anton:
U.. - jij hebt mij daarnet daar (*wijst naar het doolhof, met een hand voor zijn kruis*)... En dan wou u - jij - wou jij nou beweren.. Dit is te dol. Echt te dol. Ik ben dan misschien knetter, maar ik weet toch zeker... Oh. U hebt wel lef hoor.

Andrea:
Het spijt me, maar ik.., ik kom hier net aanfietsen. Wat is te dol?

Anton:

(kijkt haar onderzoekend aan) Jij bent toch geen tweelingzus, hè? Dat soort grappen lees ik wel eens in seksboekjes. De wisseltruc. Hoe oud is dat kleine zusje van je?

Andrea:

Kleine zusje? O, Anna. Die ligt allang in haar bedje. Ik wou haar trakteren op een... Maar misschien... *(vissend)* Leek ze op mij, dat meisje? Een beetje?

Anton:

Dus een tweelingzus?

Andrea:

Misschien

Anton:

Misschien?

Andrea:

Maar ze is heel anders dan ik, Nikky. Heet ze. Geloof ik.

Anton:

Nikky? Net zei u Anna.

Andrea:

Nee. Anna is mijn kleine zusje. Ons kleine zusje. Nikky is.. nou, ja, een andere zus. Ik zie d'r niet zo veel. Eigenlijk nooit.

Anton:

(Anton kreunt, gaat voorzichtig weer zitten, nog steeds een hand bij zijn kruis.) Leuke familie. *(stilte)*

Andrea

(gaat naast hem zitten) Dat meisje, eh.. Hoe zeg ik dat nou? Ze heeft u toch niet bezeerd?

Anton:
Dat dacht ik wel ja.

Andrea:
Wilt u dat ik er even naar kijk?

Anton:
Nee, nee, nee. Dank u.

Andrea:
U heeft bloed aan uw hand.

Anton
(veegt zijn hand af.) Nee, nee, nee. Het is niets. De rits..

Andrea:
Ik werk in de verpleging.

Anton:
Dat komt vast van pas, in uw familie. *(stilte)*

Andrea:
En eh.. , dat meisje. Die zus. Wat deed ze.. nog meer?

Anton:
(Wil geen antwoord geven, kijkt weg, denkt na, kijkt haar dan opnieuw doordringend aan) Ik ben.. *(zwijgt, prutst weer aan zijn rits. Kijkt haar dan plotseling weer doordringend aan.)* Die zus, dat meisje - of jij? Wat ben jij d'r voor één?

Andrea:
Ikke? Wat doet u onaardig. Ik wilde alleen maar helpen. Zal ik toch niet even..

Anton.
Nee, nee, dat hoeft niet. Hoe heet u?

Andrea:
(ze geeft hem een hand) Andrea. Andrea Oudewater. Zeg maar jij.

Anton:
(gromt) Bek.

Andrea:
Pardon?

Anton:
Anton. Anton Beek.
(hij begint in zijn zakken te rommelen)

Andrea
Gaat het? Zal ik helpen?

Anton
(steeds gejaagder, terwijl hij in zijn zakken blijft zoeken.) Ik moet even.. Moment. Ik geloof dat ik.. Neemt u me niet kwalijk. Ik moet ze hier ergens hebben. Het is mijn schuld, neemt u me niet kwalijk. Ik dacht dat.. dat u, dat iemand net daar.. Eh in dat.. eh.. ding.. Neemt u me niet kwalijk ... deed. En dat u.. Hè, waar zijn ze nou?.

Andrea
Rustig maar. Wat zoekt u?

Anton
Bent u daar nog? Ik zie namelijk wel eens dingen die eh. die er niet zijn. Iemand heeft net bij mij ... eh. En u lijkt eh..op die.. eh gene. Ik heb ze op het plankje in de w.c. laten liggen, geloof ik. Hè kut. O, pardon. Verdomme mijn hoofd. Kan het licht uit?

Andrea
Rustig nou maar. Ik neem u niets kwalijk.

Anton

Au. Ik weet het tegenwoordig namelijk vrij goed hoor. Als iets er niet is. Dat licht! Ze zijn er niet. Wat moet ik nou?

Andrea
Zoekt u uw medicijnen?

Anton:
Je mag wel tutoyeren. Met mij is niets aan de hand. *(Hij zet een zonnebril op.)*

Andrea:
(ze heeft een doosje met medicijnen, haalt er een paar uit.) Deze helpen soms ook wel. Die zijn voor.. eh... En die zijn tegen...
(Anton grijpt er een stel uit haar handen, propt ze in zijn mond) Ik weet niet of dat wel de goeie zijn.

Anton:
Ik wacht. Ik wacht hier. Ik wordt zo gehaald. Stilte alstublieft.
(Hij gaat zitten, ademt zwaar, houdt zijn handen op een afstand voor zijn ogen om het licht te weren, maar gaat toch met zijn blik langzaam naar boven.)

7. Hemelse muziek

(Onopvallend komt Engel op, gekleed als J.S. Bach, met de viool die Anton in het doolhof heeft achter gelaten en legt die in Anton' schoot. Beiden merken hem niet op. Anton laat zijn handen zakken, pakt gedachteloos de viool op, kijkt in het verblindende licht omhoog. We horen Bachs viool partita nr. 2, de ciacona (BWV 1004).

Anton:

Hoor..., hoor...

Andrea:

(komt vlak bij hem, neemt voorzichtig zijn zonnebril af)
Hooft u mij?

Anton:

(Zijn hoofd beweegt heen en weer, dan zijn bovenlichaam. Hij reageert steeds heftiger op de muziek, die hem pijn lijkt te doen, hij stoot ongearticuleerde geluiden uit, maar blijft al die tijd naar het helle licht kijken dat van boven komt. Andrea ziet verbluft toe.)

Ik kom, ik kom. Ah, au, nee, nee, waar was u, het spijt me, ik kom, ik kon niet, kon niet, kon niet zijn bij u, bij u, au, ah, het spijt me, Vader, au, vind mij, au, waar ben ik, au, au, ik ben in uw klank, au, au, in uw pijn, roep me, ah, kom, hoor me, hoor me, au, ah, zie mij kruipen in het zand, kras op de rots, open uw hemel, engelen jammeren, hemel verpletter mij, geef mij uw pijn, geef hem mij, geef hem mij.

Engel:

(heeft al die tijd zijn handen voor zijn oren gehouden. Komt abrupt dichterbij) Wat hoor ik? Hab' ich Sie nicht verboten diesen Musik zu spielen? Gib mir meine Geige.

Anton:

Nein, nein *(hij speelt door)*

Andrea
Jawel, jawel, speel maar.

Engel:
Er meint wohl, mit diesem Instrument könnte er die Himmelpforte zerbrechen. Quatsch.

Andrea:
Himmelpforte? Wat zeg je Anton?

Anton:
Beek, voor u. Johan Anton Bach. Ja, ja, ich zerbreche die Himmelpforte mit meinem Musik. Vader, hoor je, hoor je mij spelen? Hoor je me?

Engel:
Quatsch. Ihr Geige ist die Hölle im Kopf. Hij kan beter aan de drugs. Laat de hemel met rust, Beek. Uw vader is niet meer te spreken. Und gar nicht über Sie. Al die dissonanten, daar jaag je een engel nog de hel mee in. (*hij pakt Anton de viool af en speelt zelf verder, op een rustiger melodie, zonder dissonanten.*) Hören Sie. mal endlich zu, Beek. Der Bach ist tot. Wie dein Vater.

Anton
Nee, nee. (*hij stort op de grond*)

Andrea:
Anton, wat is er met je vader?

Engel:
Dat moet jij vragen. Gaat u even aan de kant, dan sla ik deze viool op zijn rug stuk. Hij heeft het verdiend.

Andrea:
Anton, wat is er met je gebeurd? Wat is er met je vader?

Engel:

Ach, die heeft hij amper gekend. Zat al in het gesticht, voordat hij zelf ging hallucineren. Moeder gescheiden, vader weg. En dan altijd en eeuwig die muziek. Bach voor en Bach na. Om te huilen. Uit de hoogte hoorde hij hem spelen. Uit de diepte speelde hij hem na. Hij zou hem redden. Of hij zijn vader. Ik kan er geen wijs uit. (*hij schopt Anton die op de grond ligt*). Hee Beek, je pa is dood.

Anton:

Au, au. Vader hier ben ik. Ik ben dood. Waarom doet het zo zeer?

Andrea:

Ik kan dit niet aanzien. Ik ga hulp halen. (*ze loopt weg*)

Engel:

Doe dat. Die is er toch niet. Dan sla ik ondertussen die viool op zijn rug kapot. (*hij heft het instrument op. Andrea komt terug.*)

Andrea:

Wat zeg je?

Anton:

Niet slaan. Mijn viool!! Mijn vaders viool!

Engel:

(*minachtend*) Zijn vaders viool! Pfh. Ik weet het goed met je gemaakt, vals Bachkind. Jij slaat die viool op mij kapot. Jij slaat je vader de hemel in en dan blijf je uit z'n buurt. Raus Bach. Ram de grote Beek de hemel in. Of ...

Andrea:

Of wat?

Engel:

Of je blijft er maar in. (*hij pakt een doosje met medicijnen uit zijn zak*) Zie je deze? Weg ermee. (*Hij smijt ze weg*). Aan jou de keus. Nu.

(Anton staat op) Hier. (Engel gooit Anton de viool toe. Die vangt hem op, bekijkt hem met tederheid. Andrea denkt dat hij gekalmeerd is. Anton aarzelt. Dan heft hij langzaam de viool hoog op en slaat ermee op Engel. Engel lijkt ongedeerd)

Andrea:

Wat doe je nou, gek? Hou daarmee op!

(Anton slaat de viool met toenemende razernij op de grond stuk. Uiteindelijk lukt het Andrea om hem te vangen. Ze vallen op de grond. Anton wordt rustiger. Engel loopt kalm af. In het voorbijgaan passeert Boris hem.)

8. Ik ben de enige die er wat aan doet

Boris:

Andrea waar zit je? Emma zoekt je. Anna is weer bij hem geweest, de klootzak. En Nikky is ook weer aan het rotzooien geweest. Emma en ik staan overal alleen voor, zegt ze en jij zit hier godverdomme in je dooie eentje met die Iulhannes te ouwehoeren. Heb je 'm gezien? Heb je 'm niet gezien. Ik trap op voor z'n kloten.

Andrea

Boris, stop! Stoppen! Nu! Rustig. Wie gezien?

Boris

Die Engel van je natuurlijk, die lieve kloterige kut papa. Hij heeft weer met Anna zitten rotzooien. Ze is weg. Die kleine loopt ergens in d'r eentje en jij ontloopt je verantwoordelijkheid, zegt Emma zelf. Als ik 'm zie hak ik zijn lul d'r af. Zó, pats!

Andrea

(stopt haar oren dicht) Boris, hou op! Stop. Stop! *(ineens springt ze op en geeft hem een draai om zijn oren. Ze schrikt er zelf van)* Oh! Sorry.

Boris

(rustiger) Zie je, dat bedoel ik. Ik ben de enige die ziet wat er gebeurt, die enige die er wat aan doet en wat krijg ik ervoor? Jij bent net je moeder. Altijd maar rammen. Rammen, rammen, rammen.

Andrea

(in tranen) Het spijt me. Boris, alsjeblieft. Ik kan niet meer. Wat gebeurt er? Welke engel? Wie is Anna? En Emma? O, Emma.

Boris

Jij bent lijp. Echt lijp. Jij was de hele tijd weer kwijt, hè? *(hij bekijkt Anton nu voor het eerst)* Wie is die lul? Verrek, is dat die vent die Nikky...? *(hij lacht gemeen. Kijkt rond)* Is-tie 'm echt kwijt?

Andrea

Boris ga weg, alsjeblieft, alsjeblieft. Ga Anna zoeken. Laat die man met rust.

Boris

Die? *(doelt op Anton)*

Andrea:

Nee, ja, die ook. En die andere, die.. die engel. Alsjeblieft. Ga weg.

Boris:

Oké, ik ga al. *(loopt weg)* Anna! *(draait zich om)* Maar als ik 'm te pakken krijg, dan is ie er geweest. *(af)*

9. Weer vader

Engel:

(is rustig op komen lopen in zijn regenjas, vanaf de andere kant)

Dank je wel Andrea. Dat is erg vriendelijk van je.

Andrea:

Wat? Wat doet u hier?

Engel:

Dat je me dat vervelende rotjoch van het lijf hebt gehouden. Herken je me nog?

Andrea:

Zag je er zo uit?

Engel:

Weet je dat niet meer? Mijn kleine, lieve Anna. Wat is het lang geleden niet?

Andrea

Dat weet ik niet meer. Je wordt gezocht

Engel:

Dat klinkt als een opsporingsbevel. Door jou ook?

Andrea:

Ik geloof het niet. Nee, ik denk het niet. Ga maar.

Engel:

(Hij maakt aanstalten om te gaan) Goed.

Andrea:

Waarom ben je gekomen?

Engel:

Omdat je me zoekt. Jij ook.

Andrea:

Niet waar. Ga weg. *(ze draait zich om, hij loopt weg; beiden draaien zich om, Engel blijft staan. Ze kijken elkaar aan. Stilte)* Wat is er gebeurd?

Engel:

Ah. Ik dacht dat je het nooit zou vragen. *(Hij loopt naar haar toe.)*
Mijn lieve, kleine Anna.

Andrea:

(als Anna) Lieve Engel

Stem van Andrea, als Emma:

Andrea! Kom hier. Ik heb er genoeg van om jouw rotzooi op te ruimen.

Andrea:

Ja, ik kom. *(tegen Engel)* Een andere keer misschien?

Engel:

Je wilt het niet horen. Je ben bang. Dat ik de waarheid vertel. Dat ik de waarheid niet vertel. Dat je het nooit weet, nooit zeker, nooit helemaal. Dat je er niks mee opschiet. Dat je alleen pijn vindt.

Andrea:

Hou op. Hou op. Ik moet gaan. Ik voel me zo leeg. Zo leeg. Ben ik er nog?

Engel:

(hij komt op haar toe, neemt haar in zijn armen. Zacht.) Wat heb ik met je gedaan? Misschien weet ik het ook niet meer. Maar zo kunnen jullie niet leven, Andrea.

Andrea:
Nee, zo kunnen we niet leven. *(pauze)* Kunnen we dat niet?

Stem van Andrea, als Emma:
Andrea? Is Anna bij jou?

Engel:
Alles valt door de bodem van je bestaan. Je moet kiezen, Andrea.
Een of veel.

Andrea:
Een of veel?

Engel:
Kies: één of veel. *(streelt haar)* Wie zit onder deze huid? Waar is
Andrea? *(pauze)*

Stem van Andrea, als Emma:
Andrea! Waar ben je nou?

Stem van Andrea/Boris:
Andrea! Anna is weg!

Andrea:
Anna is hier!

Engel:
(zacht) Bij Papa *(hij haalt een mes te voorschijn.)*

Stem van Andrea/Boris:
Houdt die klootzak tegen! Ik vermoord hem!!

Engel:
(Biedt haar het mes aan) Kijk! *(Andrea kijkt verdwaasd naar het mes)*
Kies.

Andrea:
Hoe kan ik nu kiezen? Wat moet ik kiezen?

Engel:
Een? Of veel? Kijk eens wie er onder die huid zit.

Stemmen van Emma, Nikky, Boris, Anna en Andrea:
Andrea waar ben je?

(Engel geeft haar het mes. Ze houdt het vast, blijft er naar kijken, terwijl Engel weg gaat. Ze ontbloot haar onderarm. Pauze. Ze maakt er een snee in. En nog een. Bloed druppelt op de grond. Ze is verbaasd. Laat het mes vallen. Raakt in een trance, zakt naast Anton op de grond.

De lichten van Het Spiegelpaleis doven.

Ada komt uit haar hokje te voorschijn en begint af te sluiten.)

Engelenkoor:
(Er klinken kreten, zacht, van ver weg, verschillende stemmen door elkaar. Het lijken kreten van pijn.)
ah, ah, ah, ah.

pijn
pijn is hier zijn
alleen nog hier zijn
niets anders meer zijn
dan pijn

eindelijk ondeelbaar zijn
pijn is er zijn
au is er
er zijn
er
er

pijn is het mes zijn,

de punt
de steek
de stroom
de wond
de vezel

ik ben mijn folterwerktuig
ik ben mijn dader
ik ben de daad
ik ben de scheur
in mijn gescheurd lijf
dwars doormidden.

(dezelfde kreten)
ah, ah, ah, ah.

ai, ai
nog steeds ben ik meer dan mijn lijf
ai
nog steeds is er meer dan de pijn
ai, ai
die bijna vergane herinnering
aan een verlangen naar afwezigheid
afwezigheid?
van pijn
pijnloosheid?
zonder pijn
zonder pijn zijn?
ergens anders zijn

(dezelfde kreten)
ah, ah, ah, ah.

ik wil vluchten naar het midden van de pijn
waar ieder weten is verdwenen
niet meer weten dat ik voel

niet meer
er zijn

alleen de pijn zijn.

10. Kiezen

(Terwijl het koor nog bezig is heeft Ada afgesloten. Ze trekt haar dikke jas aan, zet een regenhoedje op en met een klein koffertje in haar hand stapt naar buiten. Ze kijkt naar links en kijkt naar rechts, aarzelt welke kant ze op zal gaan. Dan slaat ze haar hand voor de mond en gaat weer naar binnen. Ze komt terug met een hondenlijn, die ze aan een denkbeeldig hondje vastmaakt.)

Ada:

Fifi lief. Ja. Lieve Fifi. Fifi lieverdje. Ja, ja. Fifietje liefje. Ja-ah. Fifi-lief hè? Ja, ja, ja. Lieve Fifietje lief, hè liefje? Ja, ja, ja, ja. Fifi braaf. Braaf Fifietje, braaf. Baasje ook braaf. Waar is baasje dan, Fifietje lief? Ja? Ga maar naar Baasje. Toe maar lieve Fifietje.

(Ze wacht. De hondenriem met de denkbeeldige hond wordt uitgetrokken. Ada loopt het hondje achtema, maar dan keert Fifi om, d.w.z. de riem beweegt de andere kant op. Ada volgt. Enzovoort. Fifi lijkt besluiteloos. Ze kijkt voor zich uit.)

Stem van Engel:

Ada! Hou daar mee op.

Ada:

Fifi! Hou daar mee op. *(Maar Fifi loopt door. De lijn heeft zich inmiddels om Andrea en Anton heen gewikkeld)* Fifi af. Af Fifi! Af, af. *(Ada probeert de lijn om Andrea en Anton, die nu beiden tot hun positieven komen, te ontwarren. Ada ontdekt het bloed op Andrea's arm.)*

Ada:

Grote God in de hemel. Het bloeit! Ach Here Jezus, je bloeit dood, kindje toch. *(Ze haalt onder haar rokken een grote zakdoek te voorschijn en begint Andrea te verbinden.)* Je mag je eigen toch niet

zomaar dood laten bloeien, kindje. Heb u misschien nog een doekje, meneer? Voor het bloeien? (*Anton kijkt verbijsterd naar de arm van Andrea, zoekt naar een zakboek en geeft die aan Ada.*) Wat jij wou dat mag niet, meisje. Dat mag niet, dat mag nooit. En dan zo'n lief meisje. Kindje foei toch. (*Ada stukt, realiseert zich haar eigen voornemen.*) Behalve als je het gevraagd hebt. En het mag dan toch. Dan mag het. Had je het gevraagd? Ben je uitzonderlijk? En dan zo'n lief kind. Dat mag toch niet mogen.

Andrea:

Ben jij Emma? (*ze ziet haar arm*) O, god. Boris. Boris heeft het gedaan. O, god. Wat doe ik toch? (*Ze huilt zachtjes.*) Het doet zo'n pijn.

Anton:

(*Kijkt naar de pols van haar andere hand.*) Ik geloof..eh.. Ze wou er niet uitstappen, geloof ik. Ze wou zich alleen maar pijn doen.

Ada:

Maar dat doet toch zeer?

Anton:

Jawel, maar minder. Minder dan van binnen.

Ada:

O. Is ze uw vrouw?

Anton:

Nee, nee, nee. Ze heeft me eh, aangerand, daarstraks, geloof ik, in uw doolhof. Per ongeluk. En toen ..eh, raakten we aan de praat.

Ada:

(*niet begrijpend*) O. (*Ada pakt Andrea beet, eerst wat onhandig. Ze legt haar hoofd in haar schoot. Dan begint ze haar te wiegen*) Er zat een klein zigeunermeisje, huilend op een steen, huilend, huilend, helemaal alleen...

Anton:
Moet ik geen hulp..eh..halen?

Ada:
Hulp? Waar?

Anton:
(*kijkt rond*) Een dokter of zo. Misschien een voorbijganger?

Ada:
Een voorbijganger? (*Ze neuriet en wiegt Andrea*) Was u niet in het doolhof?

Anton:
Jawel. Nee. Eh ja. Maar ik was even weg.

Ada:
Even weg? Op reis?

Anton:
Nee. Ik bedoel, helemaal weg.

Ada:
O (*stilte*) Helemaal weg? Maar nu bent u er weer?

Anton:
Ja, ja. Ik ben weer hier. Hier ben ik dan. (*stilte*)

Ada:
Ik ging ook net weg. (*stilte*)

Anton:
Ik zag een engel. (*Ada stopt met wiegen. Andrea opent haar ogen.*)

Andrea:
Ik ook.

Ada:

Ik ook.

Anton:

Ik moest kiezen.

Andrea:

Ik ook.

Ada:

Weggaan of blijven.

Andrea:

Veel of één. *(ze kijkt naar haar arm)*

Anton:

Vroeger of eh... later. *(stilte)* Merkwaardig.

Andrea:

Vreemd.

Ada:

Ja, heel gek. *(stilte. Ze kijken elkaar aan.)*

Stem van de Engel:

Kiezen!

(In de rest van het stuk is het doolhof niet meer te zien)

11. Andrea's kamer

(Andrea ligt op bed, kussen over haar hoofd. Op de grond staat een kleine t.v. Flikkerende beelden, zachte geluiden van een film. Ineens schrikt Andrea wakker, kijkt wild om zich heen, is stil, realiseert zich iets ["waar was ik?"], schrikt weer, zoekt dan panisch naar een klok. Ze vindt haar horloge onder haar hoofdkussen. Ze schrikt opnieuw als ze ziet hoe laat het is, staat op en begint driftig te ijsberen. Dan vindt ze een mini-jurk onder haar bed. Ze kijkt er verbijsterd naar, vraagt zich vertwijfeld af, hoe dat ding daar komt; houdt het voor haar lijf: het lijkt te passen. Ze werpt het met vies gebaar van zich af. De bel gaat. Ze schrikt, blijft stokstijf staan.)

Stem van Anton:
(van buiten) Andrea?

(Andrea reageert niet. Stilte. Er wordt weer gebeld.)

Stem van Boris:
Andrea! Doe verdomme open.

(Andrea reageert niet. Stilte. Het t.v. geluid wordt harder. Voetstappen van twee vrouwen, waarvan een met hoge hakken. Dialoog tussen de t.v.-personages A. en B.)

B.: Waar was je?
A.: Gaat je geen donder aan.
B.: Je zou om één uur thuis zijn.
A.: Nou en?
B.: Ik heb je overal gezocht.
A.: Laat me met rust
B.: Ik hou van je. Ik probéér van je te houden. Maar ik kan je niet vertrouwen.

A.: Nou , dan hou je toch niet van me. Ik ben geen type voor een relatie.

B.: Zeg niet zulke dingen. Als je je nou maar eens één keer aan je afspraken hield. Waar was je nou?

A.: Gaat je niks aan.

B.: Wat doe je .. afstandelijk. (*stilte, de voetstappen klinken niet meer.*) Luister, ik wil je helpen, Andrea. Andrea?

Andrea: Ja?

B.: Kijk me aan. Waar was je?

Andrea: Ik weet het niet.

A.: (*tegen A*) Weet ik veel.

B.: Denk na. Alsjeblieft.

Andrea: Ik weet het echt niet, ik zweer het.

A.: Wat heeft dit nou voor zin?

B.: Je moet het proberen. Je kan niet om de haveklap zomaar 'weg zijn'. Je laat je leven leiden door anderen en jij weet van niks. Denk eens aan mij. Je moet kiezen, Andrea.

Andrea: Welke anderen?

A.: Wat kan jou die anderen schelen? Waar bemoei je je mee? (*Voetstappen van A. die wegloopt.*)

Andrea: Wacht!

B.: Wacht! Alsjeblieft. (*de voetstappen stoppen.*) Zeg het me, alsjeblieft. Doe het voor mij. Waar was je, wat deed je?

Andrea: Ik was..

A.: Daar.

Andrea: Hier.

B.: Ergens. De hort op.

A.: De hort op.

Andrea: De hort op?

B.: En die jurk?

A.: (*Andrea kijkt verschrikt naar de jurk.*) Ja nou en?

B.: Moet je zien hoe je d'r bij loopt. Je lijkt wel een hoer. Dat ding is nog gescheurd ook (*Andrea ziet de scheur.*) Dat is toch niks voor jou? Zo ben jij niet.

A.: (*kwaad*) O, nee, zo ben ik niet? En wat ben ik dan wel? Als ik zin heb om de hoer te spelen, dan speel ik de hoer.

Andrea: Maar ik wil helemaal de hoer niet spelen. Ik wil dit niet, ik wil het niet.

B.: Jij kùnt de hoer helemaal niet spelen. Je durft de buurman niet eens te zoenen op je verjaardagsfeest.

A.: O, nee? Je moest eens weten. Ik heb meer uitgevreten, dan jij kunt bedenken.

B.: Val je op die... kerels?

A.: Trut. Ik ben niet achterlijk.

Andrea: Maar wat..., wat doe je dan?

B.: En die scheur? Hoe komt die in die jurk?

A.: O, zo'n ouwe lul. Kreeg me bijna te pakken.

Andrea: Te pakken?

A.: Toen ik z'n portemonnee uit z'n kontzak viste. Maar mooi niet.

B.: Zo ben jij niet.

Andrea: Nee. Zo bèn je niet.

A.: Nee, jij misschien niet. Maar ik toevallig wel, ja?

Andrea: Zo ben ik niet.

B.: Jij? Andrea?

A.: Wat lul je nou, 'Andrea'?

Andrea: Andrea?

A.: Wie is dat nou weer?

B.: Doe jij nou niet of je die naam niet kent.

A.: Krijg de kolere. Ik ga weg. (*voetstappen*)

B.: Blijf hier! Alsjeblieft.

Andrea: (*Andrea smijt de t.v.- kapot.*) Weg! Weg! Weg! (*stilte*)

B.: Je zult toch een keer moeten kiezen!
 (*Andrea staat stil, trekt dan haar kleren uit en het gescheurde mini-jurkje aan. Ze weet zich er geen raad in. We zien verband om één arm. De bel gaat.*)

Stem van Boris:

Nikky! Doe verdomme die deur open! Ik moet je spreken.

Andrea;

Ik doe het, ik doe het. Ik moet het weten. (*Trillend doet ze een sleutel in een washandje en gooit het door een raam naar beneden. Het volgend moment al staat Boris in de kamer.*)

Boris:
Verrek, waar is Nikky?

Andrea:
Ik.. eh. Nikky? Nikky is..

Boris:
Wat doe jij in vredesnaam in dat hempie van die truttebol? Dat staat je toch niet Andrea. Begin jij nou ook al.

Andrea:
Nee, maar ik dacht.. Ik wou...

Boris:
Dat stuk verdriet moet onmiddellijk komen. Emma heeft crisisberaad bedacht. Anna is zoek. Ze was bij de vijver en die viezerik loert overal. Jij komt natuurlijk weer niet opdagen, maar goed. Die kwartjeshoer moet er zijn. Door dat gesodemieter met die kerels is het iedere keer stront. Emma is het zat. En Emma en ik -

Andrea:
Boris. Jou ken ik tenminste een beetje. Jij bent.. Mag ik wat aan je vragen?

Boris:
Ja sorry, maar ik heb hier eigenlijk geen tijd voor. Ik heb geen rust in m'n reet. Anna is zoek en ik heb Emma beloofd dat ik - . Wat is er?

Andrea:
Ga even zitten. Wat denk je: kan ik.., zou ik.., kan ik net zo.., zo .. boos zijn als jij?

Boris:

Godskristus, wat is dat nou voor een bezopen vraag? Waarom zou je? Jij bent Andrea. Jij bent.. weet ik veel. Wees blij dat je niet zo bent als ik.

(Er wordt geklopt. Anton komt binnen.)

Andrea:

(tegen Boris) Snel, onder het bed.

Anton:

Pardon?

Andrea:

(tegelijk) O, hallo, Anton. Nee, ik zei - laat maar.

Anton:

(tegelijk) Ik dacht de deur stond open, dus ik ben maar - *(pauze)* zo vrij. *(hij ziet haar jurk)*. Maar dat is.. dat is.. *(Andrea slaat haar hand voor haar mond, verstijfd van schrik.)*

Boris:

Nikky? Nee man. Alleen d'r jurk. Dat zie je toch zo.

Anton:

O.

Boris:

Ik pleit 'm. Ik heb geen tijd om hier wat om te leuteren. Aju. *(af. Andrea zwaait hem na, als Anton met zijn rug naar haar toe staat.)*

Anton:

Maar -

Andrea:

Nee man. Alleen d'r jurk. Dat zie je toch zo.

Anton:
Van je zus?

Andrea:
Nee man. Alleen d'r jurk. *(realiseert zich ineens dat ze Boris niet is.)*
Dag Anton!

Anton:
En ..eh, wat is er met je arm gebeurd?

Andrea:
Niks *(ze verbergt hem met haar andere arm. Pauze.)* Leuk dat je..
langskwam.

Anton:
Ik kwam vragen of je zin had om mee te gaan naar het strand.

Andrea:
Leuk.

Anton;
Je bent er al op gekleed, zie ik.

Andrea;
Nee, nee. Dit is.. Ik zal me even omkleden. Wil je..? *(ze maakt een gebaar. Anton draait zich beleefd om. Andrea draait zich ook om en trekt haar oude kleren weer aan. Achter zijn rug, met het jurkje in haar hand, aarzelend.)* Anton?

Anton:
(blijft staan) Ja?

Andrea:
(stilte) Ik was het.

Anton:

O?

Andrea:

In het doolhof. *(Anton knikt, slikt, durft zich niet om te draaien.)* Het spijt me.

Anton:

(verslikt zich) Kan gebeuren..

Andrea:

Ik wist het niet. Ik was het wel, maar ik was er niet, ik bedoel, niet erbij. Er zijn die.. die mensen. Nikky. En Anna. En Boris en Emma en god weet wie nog meer. Ze gaan er met me vandoor. Ik weet niet wat ze doen. Het is vreselijk. Wat doen ze? Wat heb ik gedaan? *(ze draait zich om)*

Anton;

(onthand) Tsja. *(hij draait zich om. Pauze. Hij raakt haar aan. Ze schrikt. Stilte.)*

Andrea:

Wat moet ik doen?

Anton:

Kiezen?

Andrea:

Dat zei mijn vader ook: kiezen.

Anton:

Je vader?

Andrea:

In het doolhof. Papa heeft makkelijk praten, hij is dood. Kiezen! Waarom zegt-ie dat? Ik kan niet kiezen, er valt niets te kiezen. Ik

weet niet eens of ik er wel ben, waar ik ben, wie ik ben, wat ik uitvreet.

Anton:

Maar je vader... Waarom zei die dat? Was hij daar ook? Wat deed-ie?

Andrea:

Ja, hij was daar ook (*slikt het laatste woord in. Ze is afwezig.*). Hij gaf me raad. Hij wil dat ik voor mezelf kies. Hij, hij.. beschermt me, de engel.

Anton:

Maar wat deed hij dan?

Andrea:

Hij (*lange stilte, iets verschrikkelijks dringt tot haar door*) Hij.. - nee, nee, dat kan niet. Dat is niet zo. Hij was de aardigste man op de wereld. Hij was.. - net als jij, heel aardig. Zacht.

Anton:

Maar wat deed hij dan?

Andrea:

Wil je me even vasthouden? Ik val uit elkaar. (*Anton doet het, onhandig, voorzichtig, maar ze reageert heftig*) Nee! Blijf van me af! Hands thuis! O, mijn god. Sorry, zo bedoel ik het niet. Wil je .. nog eens? (*hij slaat nog voorzichtiger zijn armen om haar heen. Pauze.*) Al die mensen. M'n hoofd zweeft. Ik sta met mijn voeten in het beton en ik zie mijn hoofd wegdrijven als een luchtballon. Ik weet niet wie ik allemaal ben. Ik wie niet wie ik gisteren was, of vorige week, of toen ik klein was. Alles wat ik me herinner - vroeger, thuis, mijn moeder, mijn vader - wàs dat er? Was ik dat? Dat meisje? Of heb ik het op een film gezien? Misschien heb ik morgen een andere jeugd gehad. Niets is nog van mij. Ik ben een gat. Een groot, leeg, oeverloos plein. Met een bus vol mensen. Almaar rondjes, rondjes. Iedereen kijkt

door me heen. Iedereen weet alles van me. Alleen ik weet van niks.
Wat deed papa? (*stilte*) Wat moet ik doen? Waar moet ik beginnen?

Anton:
(*pauze*) Als je ze nou eens uitnodigt..?

Andrea:
Uitnodigen.. (*ze pakt het jurkje op.*) Ja...

Anton:
Vraag ze op de koffie. Of vraag of ze meegaan naar het strand. Nu meteen. Laten zij maar eens zeggen wat jij op je lever hebt. Laten zij maar kiezen.

Andrea:
Mee naar het strand...(ze lacht) Met jou d'r bij? Ik zie het al voor me. Nikky ook, die rotmeid?

Anton:
Eh.. Nou ja. Of je vraagt ze morgen. Allemaal.

Andrea:
Goed. Afgesproken. Jij bent lief. (*even lijkt het of ze hem wil zoenen.*)
Goed. We gaan. Moeten we ver?

Anton;
We gaan met de bus. En je mag van geluk spreken.

Andrea:
Geluk? Hoezo?

Anton:
Je hoeft maar een kaartje te kopen.

12. Ada neemt de bus

(Een overvolle bus met mensen die een dagje naar het strand gaan. Sommigen zitten, anderen staan; iedereen is luchtig, zomers gekleed, kijkt blij, maar wel recht voor zich uit, met witte, onwezenlijke gezichten. Er is nauwelijks onderling contact. Tussen hen in zit Ada, met een dikke jas aan en een tas op haar schoot. Voor in de bus zit de chauffeur, maar die is eerst niet zichtbaar. De bus heeft twee ingangen.)

Zomergasten:

(zingend) We gaan naar Zandvoort, al aan de zee. We nemen koffie en broodjes mee.

Ada:

(opgewekt, maar tegen niemand in het bijzonder) Ja!

Zomergasten:

(zingend) We gaan naar Zandvoort, enz. *(Ondertussen wordt er koffie en broodjes doorgegeven)*

Ada:

Ik heb besloten!

Stem van de Chauffeur:

Bosrand. *(De bus stopt. Een paar mensen stappen uit)*

Zomergast 1:

En we gaan nog niet naar huis..

Zomergasten:

Nog lange niet, nog lange niet.

Zomergast 1
En we gaan nog niet naar huis...

Zomergasten
Want moeder is niet thuis...

Ada:
Want moeder is niet thuis.

Zomergast 2:
Wat zegt u?

Stem van de chauffeur:
Zandplaat. *(De bus stopt. Enkele mensen stappen uit)*

Ada:
Ik heb besloten.

Zomergast 3:
Wat zegt ze?

Zomergast 2;
Ze heeft besloten.

Zomergast 3:
Wat?

Zomergast 2:
Wat heeft u besloten?

Stem van de chauffeur;
Oeverloos. Eindpunt van deze reis. Wilt u er allemaal uitstappen en uw persoonlijke bezittingen meenemen.

Ada:
Ja!

Zomergasten 2 en 3:

O. Dag mevrouw. Nog een prettige dag verder. *(ze stappen uit. Ada is nog de enige passagier, ze maakt geen aanstalten om op te staan.)*

Ada:

Wat een heerlijke dag. Iedereen is zo vrolijk, zo blij, zo licht, zo dicht bij.. bij *(ze denkt na)* zo dicht bij God. *(De buschauffeur komt langzaam naar Ada toe)* Zo dichtbij.

Chauffeur:

U bent er mevrouwetje.

Ada:

(blij) Ja, Ik ben er.

Chauffeur:

Moet u niet uitstappen?

Ada:

Ja, ja - uitstappen *(ze beweegt niet)*

Chauffeur:

Waar moest u naar toe?

Ada:

Waar ben ik?

Chauffeur:

Bij zee. Waar moet u heen?

Ada:

Ik? O nergens

Chauffeur:

Nergens? Dat is dan niet hier.

Ada:

O nee?

Chauffeur:

Moet u niet naar huis?

Ada:

Huis?

Chauffeur:

Ja, thuis. U weet wel: theepot, gasfornuis, geraniums.

Ada:

(ongerust) Het ik het gas uitgedaan? Ja. En de rekeningen betaald. En de planten water gegeven.

Chauffeur:

U bent maar alleen, hè mevrouw? Zag ik meteen. Ik ook. Op mij zit ook niemand te wachten.

Ada:

O nee?

Chauffeur:

M'n vrouw is er vandoor met m'n buurman. Me ex-buurman dan. Daar kon ze mee praten, m'n ex-vrouw. Ik was altijd weg, zei ze. En hij zat altijd thuis, in de WAO of zo.

Ada:

O jee.

Chauffeur?

Een mens alleen, da's net een lege bus op de laatste rit. Een doosje met licht in het donker, lekker warm, plek voor iedereen, maar geen hond gaat mee. Daar zit je dan, met die balzaal in je rug. Wat is het doel van een lege bus? Als ik hier 's avonds aankom, in de winter,

kan ik net zo goed doorrijden. En dan zit ik hier, waar u nou zit, ruiten rondom, en overal waar je kijkt je eigen kop.

Ada:
Wat spijtig voor u.

Chauffeur:
Het was een moordwif, maar nou kan ik er wel doodslaan.

Ada:
In de winter?

Chauffeur:
Wablief?

Ada:
Het is toch... winter?

Chauffeur:
(Pauze. Hij neemt haar aandachtig op.) Hebt u een nummer? Dat ik even zal bellen?

Ada:
Ik ben niet gek. Ik kan zwemmen. 's Zomers duurt het veel te lang. Ik heb besloten. Het mag. Het is koud, maar dat is goed, dan gaat het vlugger.

Chauffeur:
U wilt eruit stappen? Is dat het?

Ada:
Ja, ja. Uitstappen. *(ze komt overeind)*

Chauffeur:
Ho, ho, wacht nou even.

Ada:
Waarop?

Chauffeur:
Eh... we zitten hier net zo gezellig te praten.

Ada:
U komt er wel weer bovenop, meneer.

Chauffeur
U kunt toch niet zomaar... weggaan?

Ada:
U gaat toch ook zomaar weg? En uw vrouw is weg gegaan. En de mensen zijn weg gegaan. En Bart is weg gegaan. Ik moet ook weg. En u ook. *(ze stapt op.)* U was erg aardig meneer, hartelijk dank.

Chauffeur:
Maar mevrouw, het strand.. Het is veel te druk. Er is bewaking.
(pauze) Ze zullen u redden.

Ada:
Redden? O jee. *(ze komt terug, gaat weer zitten.)* Wat moet ik nou?

Chauffeur:
Ga hier nou even zitten.. Ik haal een kopje koffie, eh. Eens kijken.. Zal ik toch maar niet even bellen? Dat ze u halen? Och nee. U zit hier toch prima. Ik neem u straks gewoon weer mee terug. Kaartje hoeft niet. Koffie? Melk? Suiker? Heb ik in de kan. *(pauze, Ada staart voor zich uit.)* Mevrouwetje toch. Ik ken het wel hoor. Volgens mij. Ik heb zelf ook wel eens gedacht...: ik rij gewoon door. Van de winter, 's avonds, toen mijn vrouw net.. *(pauze)* Heb ik u de foto's van mijn kinderen al laten zien? *(hij geeft haar een paar foto's uit zijn portefeuille)* Dat is Astrid, de jongste en die daar is Frits. Hebt u ook kinderen? Of bent u niet getrouwd?

Ada:

(Ada barst in huilen uit, stopt meteen weer.)

Ik ben helemaal in de war. Geen winter. Geen winter. O, Bart. Ik schaam me zo. U denkt vast dat ik gek ben.

Chauffeur:

Een beetje in de war, dat zijn we allemaal wel eens.

Ada:

Maar kijk dan toch! Het is zomer. Zomer!

Chauffeur:

(somber, kijkt niet op) Ja. Het is zomer.

Ada:

Wat moet ik toch met mij beginnen?

Chauffeur:

In Zuid-Afrika is het winter.

Ada:

Ik kan niets, niets, niets. Ik kan mezelf niet eens weg gooien.

Chauffeur:

Nou, nou, nou.

(Plotseling staat Ada op en verlaat de bus. Haar tas blijft achter, maar de foto's had ze nog in haar hand.)

Hee, mevrouw, mevrouw, niet weglopen. Verrek nou is ze d'r vandoor. En m'n foto's, waar zijn m'n foto's?

13. Anton krijgt werk

(Een restaurant. Twee tafeltjes. Aan een ervan zit Anton.)

Kelner:

Heeft u al een keuze gemaakt?

Anton:

Een keuze gemaakt?

Kelner:

Hier heeft u een menu. Ik kom wel terug als u besloten heeft. *(gaat weg)*

Anton:

Nou jawel, maar... *(zakt terug op zijn stoel.)*

Eigenaar:

Ah.. daar bent u.*(Anton staat op. De eigenaar ziet hem over het hoofd en loopt op de Arbeidsconsulent toe, die juist binnen komt).*
Komt u binnen, komt u binnen.

Consulent:

Meneer Bachniet? *(De eigenaar schudt hem uitvoerig de hand.)*

Eigenaar:

Basjniet. Niet Bachwel. Wel Basjniet. Hindert niet. Neemt u plaats. *(roept naar achteren)* Piet, Slivovitsj en twee glazen, nee drie.

Consulent;

Van Loos, aangenaam.

Eigenaar:

Van Loosj, interessant. Gaat u zitten. Van arbeidsburo?

Consulent:

Van Van Lijebbrandt en Krothuysen, assessment, replacement, rerouting.

Eigenaar:

(proeft, met rollende r) rerouting. U heeft werknemer bij u? In uw tas misschien? *(lacht)*

Consulent:

De heer... *(kijkt in papieren die hij uit zijn tas heeft gehaald)* Van Beek zou op eigen gelegenheid hier komen. Hij volgt vanuit het Arbeidsburo een toegesneden bemiddelingstraject bij Van Lijebbrandt en Krot..-

Eigenaar:

Ach zo, ja. Wij drinken daarop glaasje. *(Hij pakt de fles en de glazen aan van de toegesnelde kelner)* Op gezondheid.

Consulent:

Dat is niet... Nou ja, vooruit dan maar.

Kelner:

(bij het tafeltje van Anton, die het gesprek van de eigenaar en de consulent gevolgd heeft, maar niet durft op te staan.) Wat mag het zijn meneer?

Consulent:

(vanuit zijn papieren) De heer van Beek heeft een geweldige inzet, meestal, maar is soms iets minder punctueel.

Anton:

Ik wilde graag, eh.. *(hij wijst in de richting van de eigenaar. De kelner kijkt die kant op, maar verder weg.)*

Eigenaar:

Geeft niks, als hij maar op tijd komt.

Kelner:

De dagschotel? Uitstekend keus meneer. *(Hij grist het menu weg en verdwijnt)*

Consulent:

Tja meneer, Basjniet. Wat zal ik zeggen? In de eerste plaats heeft u hiermee natuurlijk vanwege de speciale subsidieregeling voor langdurig werklozen een zeer voordelige arbeidskracht. In de tweede plaats.. Hoe zal ik dit zeggen? De heer Van Beek is zondermeer een goedwillende, sympathieke, jonge..- *(hij kijkt op zijn papier)* man. Daar staat tegenover....

Eigenaar:

Sukkel, hee? *(hij lacht)*

Consulent:

Zo zou ik het niet willen stellen. Hij heeft zondermeer zekere capaciteiten. Hij is toekomstgericht, sinds kort, heb ik begrepen, maar... - hoe zal ik het zeggen?

Eigenaar:

Loopt in negen sloten tegelijk? *(lacht)*

Consulent:

In zekere zin heeft u een punt.

Eigenaar

Tien ambacht, elf ongeluk? *(lacht)*

Consulent;

Zijn arbeidsverleden, voorzover wij daarvan mogen spreken ...

Eigenaar:

Twee benen in een pijp, hè?

(lacht. Anton slaat met zijn vlakke hand op tafel, net op het moment dat de kelner een kop soep voor hem neerzet. Hij schrikt zo van zijn

eigen reactie dat hij zich onmiddellijk van de twee heren afdraait en zich verdiept in de soep. De twee heren kijken in zijn richting. De eigenaar staat op en loopt op hem toe.)
Heeft meneer probleem met soep?

Anton:

(staat op, steekt zijn hand uit, die de eigenaar ook aanvat, kijkt naar de grond.)

Anton Beek, meneer Bachniet. Aangenaam, neemt u me niet kwalijk.

Eigenaar:

Aah. *(Er begint hem iets te dagen.)*

Consulent;

(Is ook gaan staan.) Van Beek! Wat doe je daar in godsnaam? Ik bedoel, waarom was je hier niet. *(tikt op zijn horloge)* Vier uur!

Eigenaar:

(tot de consulent, met geheven vingertje) Is niet van. Is zonder van.

Anton:

(plotseling kwaad) Ja, inderdaad. BEEK is de naam.

Eigenaar:

(slaat een arm om hem heen) Ik jou gezien, Meneer Beek! Met kermis, twee weken geleden. Voor de V en de D. Hoed op grond. Ah, groot musicus. Partita van Bach, hè? *(Anton knikt beduusd.)* Ah, ik moest huilen. Zo mooi, zo mooi! *(tegen consulent)* Partita van Bach van Beek, hè? Niet Partita van van Bach van van Beek. Maar wèl Elise van VAN Beethoven. *(lacht uitbundig).*

Anton

(mompelt) Door Beek. Für Elise.

Consulent:

Ik ben blij, dat zijn hobby...

Eigenaar:

Ah, deze man kan de sterren van de hemel spelen. Jij speelt toch niet alleen Bach, hè?

Anton:

Jawel. Nee. Eigenlijk...

Consulent:

Ahum. Misschien kunnen we dan nu weer tot de zaak komen?

Eigenaar:

Hij is aangenomen.

Consulent / Anton:

O?

Eigenaar:

Meneer Beek is groot talent voor mijn etablissement. Hij speelt tussen tafeltjes door voor mijn gasten. *(hij doet het voor)* Zij eten heerlijk eten, hij speelt heerlijke muziek. Slavische dans, Mazurka, Partita, Balalaika. *(zoent teatraal zijn vingertoppen)* Hmm, hemelse muziek. Zalig eten. Alsof engeltjes over jouw tong en in jouw oor fietsen! *(lacht)* Jij moet jou talent laten horen Beek. Hier, nu. Meneer Van Lijebrandt weet niet wat of voor genie jij bent.

Consulent:

Nee, geen idee.

Eigenaar:

Waar is jouw viool?

Anton:

(iedereen is stil en kijkt naar Anton, ook de kelner). Eh.. die heb ik.. die is... kapot. *(de eigenaar kijkt hem niet begrijpend aan)* Kaput. *(stilte)*

Eigenaar:

Maar dat is vreselijk. Jij krijgt van mij nieuwe. *(tot de kelner)* Piet, haal viool uit mijn kantoor.

Kelner:

Jawel. *(af.)*

Eigenaar:

Heb nog viool van vorige vioolspeler. Guter Mensch, aber schlechter Musikant. *(lange stilte. Anton durft niemand aan te kijken, is in tweestrijd.)*

Consulent:

Ik ben blij dat de zaak tot tevredenheid - *(de eigenaar legt hem met een handgebaar het zwijgen op. De stilte duurt voort. De kelner keert terug, met een vioolkist. Hij legt hem op tafel, haalt hem eruit, geeft hem aan zijn baas, die geeft hem aan Anton.)*

Eigenaar:

Alstublieft, speelt u.

(Anton aarzelt, wil wat zeggen, zet de viool dan toch aan zijn kin, aarzelt weer, begint dan aan dezelfde Partita van Bach. Na de eerste dissonant, laat hij het instrument zakken. Het huilen staat hem nader dan het lachen. De eigenaar zacht:)

U..., U kunt niet? *(Anton schudt zijn hoofd. De eigenaar probeert het te begrijpen. Pijnlijke stilte.)*

Anton:

(wijst met de vioolstok naar boven) De hemel is gesloten. Vader is weggegaan. *(stilte)*

Kelner:

(zacht) Wat zegt-ie nou?

Consulent:

(zacht) Verdomme Van Beek. Krijg je een keer een kans op een presenteerblaadje aangeboden, grijp je hem niet. Wat is er met jou aan de hand, man?

Anton

(Anton ontploft. Hij heft de viool omhoog en slaat hem stuk op de rug van de consulent die zich nog net op tijd wist om te draaien.) Ik kies, ik kies, ik kies. Vader, rot op, ga weg. Ik hou niet meer van je, ik haat je, ga weg, waar ben je? Schoft, schoft. Laat me niet alleen.

(Ondertussen werpen de eigenaar en de kelner zich op Anton om hem tot bedaren te brengen. Anton klampt zich uiteindelijk vast aan de eigenaar. Iedereen roept door elkaar heen:)

Kelner: Hee pas op, kijk uit. Kalm aan man. Ik heb 'm, ik heb 'm.

Eigenaar: Mijn viool! Niet slaan, niet slaan, jij. Genoeg geweld op de wereld. Rustig, rustig, rustig maar.

Consulent: Au! Verdomme. Wat krijgen we nou? Die vent is gek geworden.

(Met moeite weet de eigenaar Anton op een stoel te zetten. De rust keert weer. Iedereen zit.)

Eigenaar:

Kapotte viool is erg. Kapotte muzikant is erger.

14. Een begin

(Wachtkamer. Drie stoelen of twee bankjes om een tafeltje met tijdschriften. Een schoonmaakster met een schoonmaakkarretje sloft traag van rechts naar links. Na elkaar komen drie doktersassistenten op, in wie wij leden van het Engelenkoor herkennen. Geen witte jassen, wel mappen en papieren onder de arm.)

Assistent 1:
Heb je de gegevens?

Assistent 2:
Hm-hm.

Assistent 3:
Is-tie er al?

Assistent 1:
Geen idee waar die uithangt.

Assistent 2:
Hij is nog boven.

Assistent 3:
Dan mag die wel eens naar beneden komen. Ze kunnen ieder moment hier zijn.

Assistent 2:
Welnee. Tijd genoeg.

Assistent 3:
(tegen assistent 1) Wil jij dr. Engel even halen?

Assistent 1:

(tegen assistent 2) Ik had toch zo'n aparte droom vanmorgen.

(Onder het verhaal van de droom komen Ada, Andrea en Anton op. Ze hebben jas aan en voelen zich hier duidelijk onwennig. Andrea wijst op de stoelen en na wat aarzelingen gaan ze zitten. De assistenten merken hen niet op.)

Assistent 2

O, ja?

Assistent 1

Ik droomde dat ik onder aan een enorme ladder stond, een ladder die tot boven de wolken reikte. Ik was ontzettend nieuwsgierig, maar ik durfde die ladder niet op, bang dat ik alles zou verliezen. En net toen ik besloten had om het toch te doen, kwam dokter Engel naar beneden.

Assistent 2:

Dokter Engel?!

Assistent 3:

(kijkt op zijn horloge) Ik zou hem maar eens halen.

Assistent 1

En die was me toch kwaad! Hij begon te razen en te tieren en te schoppen en te slaan - om maar te voorkomen dat ik die ladder op zou komen.

Assistent 2:

Dokter Engel? Die man práát niet eens verstaanbaar. Hij is net een grote teddybeer.

Assistent 1:

Ik snapte er ook helemaal niks van. Hij is zo zachtaardig. Waarom doet-ie zo? Maar ik dacht: ik zal en ik moet naar boven. Dus ik grijp zijn been, ik begin eraan te sjorren en te trekken.

Assistent 3:

(Kijkt naar boven, alsof hij hem een trap ziet afkomen) Daar zal je 'm hebben.

Assistent 1:

Wat gebeurt er? Dat ene been rekt uit en uit en uit. Als een uitschuifbare antenne, wel drie meter lang!
(Dr. Engel - in wie wij de Engel herkennen - komt op. Hij heeft een bril op met dikke glazen.)

Assistent 3:

Ssht!

Assistent 1:

(zacht) En hij heeft het niet eens in de gaten!

Engel:

Goedemorgen. Intake?

Assistent 3:

Kamer 7. Drie cliënten.
(Ondertussen bekijken assistent 2 en 1 beurtelings naar de benen van dr. Engel.)

Engel:

Ik heb vanmorgen vroeg toch niet per ongeluk een broek van jullie aangetrokken wel?

Assistent 1:

Nee, nee. *(lacht schaapachtig)* Leuk dessin.

Assistent 3:

Wilt u de papieren nog even inzien?

Engel:

De papieren. Lees maar voor.

Assistent 3:

Mevrouw Andrea Oudewater, 32 jaar. Chemisch analiste. Ongehuwd, geen relatie. Gestopt met werken, nadat ze om onverklaarbare reden soms dagenlang weg bleef. Weet vaak niet waar ze geweest is. Ernstige hiaten in zowel lange als korte termijn geheugen. Aanleiding voor hulpvraag zijn recente auditieve hallucinaties. Bewustzijn van diverse alters. Vermoeden van incest. Voorlopige diagnose: Meervoudig Persoonlijke Syndroom.

Assistent 2:

Dissociatieve identiteitsstoornis heet dat tegenwoordig.

Engel:

Whatever. *(Stilte. Hij kijkt ergens naar de grond. De assistenten wachten gespannen af)*

Assistent 2:

Zullen we... ?

Engel:

Waar waren we?

Assistent 3:

(gegeneerd) Bij mevrouw Oudewater..

Engel:

(tegen assistent 3) Ah ja. Dus we waren niet hier? Met z'n drieën? We waren bij mevrouw Oudewater? *(Pijnlijke stilte. Tegen assistent 2)* Zullen we..?

Assistent 2:

- Mevrouw Ada Bart..-

Engel:
Bart? Vreemde naam.

Assistent 2:
Dat heeft ze hier ingevuld. Zesenvijftig jaar. Haar man is vier jaar geleden gestorven. Ze hielp mee in de zaak. eh - iets in de vermaaksindustrie (*assistent 1 en 3 trekken hun wenkbrauwen op*). Nadat haar man gestorven is, functioneerde ze niet meer en is ze door de nieuwe eigenaar ontslagen. Maar mevrouw Bart kwam telkens weer terug op haar werk. Is uitermate depressief. Reageert niet of moeizaam, is apathisch, verward, sociaal isolement, praat in zichzelf, verdwaalt regelmatig, bekend bij de GG&GD. Twee suïcidepogingen.
Voorlopige diagnose: ernstige depressie, onverwerkt rouwproces. O ja, ze is Nederlands Hervormd.

Engel:
(*Kijkt naar de punt van zijn schoenen.*) Gelovig?

Assistent 2:
Ja.

Engel:
Iets in de vermaaksindustrie?

Assistent 2:
(*kijkt in zijn papieren*) Ja.

Engel:
Hm. (*kijkt even naar assistent 1*) Verder?

Assistent 1:
De heer Anton van Beek. Eh nee: Beek, Anton Beek. Negenendertig jaar. Langdurig werkeloos, geen vaste verblijfplaats, woont af en toe

bij zijn moeder tot die hem het huis uit zet. Vaak apathisch. Geweldsuitbarstingen zonder concrete aanleiding. Affectieve verwaarlozing. Decompenseert. Auditieve en visuele hallucinaties. Twee pogingen tot gedwongen opname zijn mislukt. Voorlopige diagnose: schizofrenie.

Engel:
Dat is alles?

Assistent 1:
Ja. (*Kijkt in zijn papieren*) O, hij speelt viool. Of speelde - dat is me niet helemaal duidelijk geworden.

Engel:
(*geïnteresseerd*) Is dat zo? Goed? Wat?

Assistent 1:
Al slaat u me dood.

Engel:
(*ironisch*) Is dat een dreigement of een verzoek?

Assistent 1:
(*herinnert zich iets*) Hij had het wel over zijn viool. "Als je er zo langs kijkt", zei die (*hij doet alsof hij een viool onder zijn kin houdt*) "dan is mijn viool een ladder, een toonladder die naar boven wijst". Gek, hè. Heeft u enig idee waar dat op slaat?

Engel:
Een ladder die naar boven wijst? (*de assistenten kijken hem gespannen aan.*)

Assistent 2:
Verwachting?

Assistent 3:

Angst?

Assistent 1:
Verlossing?

Assistent 3:
Verlies?

Assistent 2:
Misschien iets met autoriteit?

Engel:
Mijn hemel, hoe moet ik dat weten? Waar zien jullie me voor aan? Jullie slaan me met papieren en kreten om de oren, kijken me de broek van mijn kont en dan moet ik raden wat er aan de andere kant van een ladder zit? Kijk ons hier nou staan, hoog verheven boven de puree van de ploeteraars. Wat speelt er zich daar beneden toch af? *(Hij wijst naar de punt van zijn schoenen. Zacht, samenzweerderig)* Hier, kijk. *(In een kleine kring buigen de assistenten zich langzaam steeds verder voorover)* Ziet u dat? Dat daar! Nee? Zullen we ons laten vallen? Doe het, durf het. *(ze staan met koppen en schouders tegen elkaar aangeleund)* We zoeken een speld in een slangenkuil, een stekkertje in een gigantische schakelkast. Dit is gevaarlijk, mijn heren. Heel, heel, heel gevaarlijk! *(pauze. Met een ruk maakt Engel zich los van het groepje, dat bijna voorover tuimelt.)* Maar wij moeten het hoofd koel houden, nietwaar? Wat hebben wij meer dan praten en pillen? Horen en proberen, dat is het enige.

Assistent 3:
Praten en pillen. Juist

Assistent 1:
Horen en proberen.

Assistent 2:

Zullen we dan maar...? *(hij maakt een gebaar richting uitgang. Ze lopen weg; merken Ada, Andrea en Anton niet op)*

Engel:
Welke kamer?

Assistent 3:
Zeven.

Engel:
Viool hè? Als een ladder die naar boven wijst?

*(Alle vier af. Ada, Anton en Andrea kijken hen na. Ze kijken naar elkaar, dan weer voor zich uit.
Er komt een schoonmaker op met een karretje. Met enige moeite herkennen wij de Engel in hem.)*

Schoonmaker:
Zitten jullie hier nou nog? *(ze staan op)*

Anton:
(geeft haar een hand) Aangenaam, Beek.

Andrea:
We zijn hier voor het eerst.

Ada:
(geeft haar ook een hand) Dokter Engel?

Schoonmaker:
O. Jullie moeten nog helemaal beginnen? Volgens mij zitten ze in zeven. Heb ik net schoongemaakt. Wat een bende. Ik kijk wel even.
(af)

Andrea:
Ja, wij wachten wel. *(Ze gaan weer zitten. Lange stilte.)*

Ada:
Het is een begin.
